

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΛΥΣΩΝ ΑΡΙΘ.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΕΤΟΥΣΙΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ Ε. ΜΕΣΣΟΛΩΡΑ

Δ. Φ. ΥΦΗΡΕΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΑΙ ΚΑΘΗΡΕΤΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΤΟΣ Ε'.—ΤΟΜΟΣ Ε'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΑΚΗ ΚΑΙ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Κάτωθεν τοῦ Ἀγμαρξέλου

1892

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ

Έσωτερικῶς δε. 10. Ἐξωτερικῶς φρ. χρυσά 10.
Πᾶς συνδρομητὴς θεωρεῖται καὶ μέλος ἀρωγόν.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ Α' Β' Γ' ΚΑΙ Δ' ΕΤΟΥΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ

ἄρχαι 10 ἐν τῷ ἑσωτερικῷ καὶ φράγκα χρυσά 10 ἐν τῷ ἔξωτερικῷ.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ περι-
οδικοῦ, κειμένη ἐν τῇ ἐνορίᾳ τῶν ἁγίων Θεοδώρων,
ἢ ἐν Μικταδίου ἀριθμ. 27, καὶ ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις
ἐνίστη Κωνσταντινίδου καὶ Γ. Κασδῶν.

ΠΑΣΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΕΠΙΓΡΑΦΕΤΑΙ

Σύλλογον «Αναπλάσεως» Ἀθῆνας.
Collège «Anaplasis» Athènes.

Πᾶσα δωρεὰ πρὸς τὸν Σύλλογον ἢ πρὸς τὸ ταμιεῖον
τοῦ «Ἀποστόλου Παύλου» ἢ πᾶσα συνδρομὴ πρὸς τὸ
περιοδικὸν πέμπεται ἢ πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς «Ἀναπλά-
σεως» Σ. Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Γερμανόν, ἢ πρὸς
τὸν Διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ.

Τὰ πεμπόμενα χειρόγραφα δημοσιεύματα καὶ μὴ
δὲν ἐπιστρέφονται. Πᾶν ἄρθρον μὴ φέρον ὀπογραφήν
προτίθεται ἐν τῆς Διευθύνσεως.

ΜΕΤΟΥΝΤΗΣ - Ι. Ε. ΜΕΣΣΟΔΩΡΑΣ - ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1892.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ περὶ τελείας ἀνταπόδοσεως πρὸς τῆς καθολικῆς
κρίσεως διδασκαλίᾳ τῶν τε Λατίνων καὶ τῶν Διαμαρ-
τυρομένων ἀντιβαίνει πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ἐπὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου πρῆφην Κεφαλληνίας
Σπυρίδωνος. — Κοινωνικὸν κάτοπτρον, ἐπὶ Ζησίμου
Γ. Τυπάλδου. — Περὶ πίστεως. Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν
καθολικῆς Χαιτίας ἐπὶ Θεοφίλου Ι. Κόντη. — Ἄλλη-
λογραφία. — Εἰδήσεις.

Ἡ ΠΕΡΙ ΤΕΛΕΙΑΣ ΑΝΤΑΠΟΔΟΣΕΩΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ΤΩΝ ΤΕ ΛΑΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΟΜΕΝΩΝ

ΑΝΤΙΒΑΙΝΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ

ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

«Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ,
ἡμῶν ἐκασίην μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ,
κρίνατε». (Πράξδ'. 19 καὶ 20).

Γ'. (1)

Τῆς Γαλλικῆς Ἀπελευθερώσεως τῶν τῆς Ἀ-
νατολῆς Ἐκκλησιῶν (2) περιστάσεως τὴν Ὁρ-
δόξου Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ὡς συμφω-
νοῦσαν δῆθεν τῇ λατινικῇ εἰς τὸ περὶ τελείας
ἀνταπόδοσεως τῶν ψυχῶν τῶν τε δικαίων καὶ
τῶν ἁμαρτωλῶν ἀμέσως μετὰ θάνατον» δόγμα
αὐτῆς καὶ σχεδόν καὶ αὐτὸ τὸ «καθαυτή-

ριον αὐτῆς πῦρ» ἀποδεχομένην, ἡμεῖς, εἰς ὅσον
ἀφορᾷ τὸ πρῶτον, ἀπεδείξαμεν αὐτὰς διὰ τῆς
ἀντιπαραθέσεως τῆς ἐπισήμου διδασκαλίας αὐ-
τῶν διαφωνούσας. Ἀπεδείξαμεν, τοῦτέστιν, ὅτι,
κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν
«ἡ τελεία ἀνταπόδοσις τῶν τε δικαίων καὶ τῶν
ἁμαρτωλῶν ἐστὶ μετὰ τὴν κοινήν Ἀνάστασιν,
τὴν δευτέραν Παρουσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενησομένην
καθολικὴν Κρίσιν.» Καὶ τὸ δόγμα αὐτῆς τοῦτο
στηρίζει, ὡς εἶδομεν, ἐπὶ τῆς στερεᾶς καὶ ἀμω-
δάντου πέτρας τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ τοῦ ἀρ-
χηγοῦ καὶ θεμελιωτοῦ τῆς πίστεως καὶ σωτη-
ρίας ἡμῶν καὶ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν καὶ ἀπο-
στόλων, ἧτις ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶνε σαφῆς,
ῥητὴ, ἀκαταγώνιστος καὶ ἀδιαφιλονίκητος. Κατ'
ἀκολουθίαν τὸ φιλαρχικόν, μοναρχικὸν καὶ ἀν-
τιχριστιανικὸν ἄξιωμα τῶν Λατίνων εἶδος «Ἡ
Ρώμη (τ. ἔ. ὁ Πάπας) ἠμίλησε, τὸ ζήτημα ἐτε-
λείωσε» (Roma locuta est, causa finita
est), δικαιοσύμεθα ἐλόγως καὶ εὐαγγελικώτατα
νὰ ἐφαρμόσωμεν ἡμεῖς ἐνταῦθα, ἀντικαθιστάν-
τες μόνον τὸ ὄνομα Ρώμη ἢ Πάπας διὰ τοῦ
ὀνόματος Χριστοῦ, καὶ λέγοντες. «Ὁ Χριστὸς
ἠμίλησε, τὸ ζήτημα εἶνε λελυμένον» (Christus
locutus est, causa finita est.)

Καὶ ὕτως, μία καὶ μόνη μαρτυρία τοῦ Σω-
τήρος ἀρκεῖ πρὸς λύσιν παντὸς σχετικοῦ αὐτῆ
ζητήματος καὶ δὴ καὶ τοῦ προκειμένου. Πᾶσα
δὲ ἄλλη ἄλλη μαρτυρία, ἕτω καὶ Ἀποστόλου,
ἕτω καὶ Ἀγγέλου ἐξ οὐρανοῦ, εἰ μὲν συνῆδει
ὅτι εἶνε περικτή, ἄτε οὐδὲν ἔχουσα νὰ προ-
θέσῃ εἰς τὸ κῦρος τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ

(1) Ἴδε «Ἀναπλάσις» τῆς 1ης Μαρτίου ἔ. ἔ.

(2) Ἴδε «Revue des eglises d'orient» Decem-
bre 1891, p. 186.

σιν και πρόσκαιρον κατάστασιν (περι δυν ποιησάμεθα λόγον εν οικίω τόπω,) τούτο κα τάδηλον γίνεται, όπως εφθηνεν ειπόντες, εκ τε των προηγουμένων και επομένων. Ου τως, εν αρχή του κδ. κεφαλαίου του Εδωγγελιστου Ματθαίου, αναγινώσκουμεν, δει, «Καθημένον του Χριστου επί του θρους των Ήλαιων, προσήλθον αυτω οι μαθηται κατ' ιδίαν, λέγοντες, είπέ ήμιν, πότε ταυτα εσται και τί το σημεϊον της σης παρουσίας και της συντελείας του αιώνος;» Ολόκληρον δε το κεφάλαιον τούτο και το επόμενον αυτω διαλαβάνουσι κατὰ συνέχειαν την προς την ερώτησιν ταυτην των μαθητων τόσο σπουδαίαν και ενδιαφέρουσαν πάτα άνθρωπον απάντησιν του Χριστου.

Όπως δε έτι μάλλον διαπιστώση την αληθειαν ταύτην και βαθύτερον εγχαράξη εν τε τω νω και τη καρδιά των μελλόντων κηρύξει αυτην εις πάσαν την οικουμένην μαθητων και αποστόλων αυτου εδθός μετά την τυπικην και αλληγορικην διατύπωσιν αυτης εν ταϊς ρηθείσιν τρισί παραβολαϊς, συνεχίζων τον λόγον, προλέγει αυτοϊς την τε μέλλουσαν αυτου παρουσίαν ως κριτου και την καθυλικην κρίσιν και ανταπόδοσιν τόσο σαφώς και ρητώς ώσει αφηγητικό ιστορικόν τι γεγρανός. Ισθιν ή δε αναλύσωμεν και σχολιάσωμεν την μεγαλοπρεπή και καταπληκτικην ταύτην αφήγησιν, παρατιθέμεθα αυτην ολόκληρον, νομίζοντες α.) ότι τούτο είναι αναγκαίον προς πληροστέραν και ευχερεστέραν κατανόησιν αυτης και β.) ότι, καιτοι πάς χριστιανός πολλάκις άνεγνω ή ήκουσεν αυτην αναγινωσκόμενν, ουχ ήττον όφειλει να επαναλαμβάνη αυτην τε και πάσαν ρήσιν άγιογραφικην υσον οίον τε συχρότερον διότι ώσπερ, κατὰ τον έχορον γεγρανόν ποιητην και φιλόσοφον Γκαίτε, προς αναζωπύρησιν και ανάπτυσιν του αισθηματος του θραλου και τελείου, όφειλει ο άνθρωπος καθενάστην ν' ακούη μετά προσοχής γλυκύ τι φσμα, ν' αναγινώσκη ώραϊόν τι ποίημα, να θεωρη ήχοδόν τινα εικόνα, και να εκφράξη ωραίως τινός ιδέας, ήλλως το εν αυτω εμπύτως μέν, εν πυρηνι δε ενυπάρχον αναγκαίον υσφ και εύγενές τούτο αισθημα, μη καλλιστρούμενον και αρδευόμενον δεύτως καθενάστην, διατρέχει τον κίνδυνον να χαλαρωθή, ου μόν ην αλλά και τέλειον ν' αποξηρανθή ούτω μόνον δια της συχνης ανανώσεως και μελέτης της άγιης Γραφης καλλιστρούμενον και αρδευόμενον δύναται να αναζωπυρηθή και άναπτυσθή εν τη καρδιά αυτου το εν αυτη ύπάρχον εμπύτως ύψηλον και σωτήριον θρησκευτικόν αισθημα μόνον δια της μετά προσοχής και ενδιαφέροντος και πρώτιστα και μάλιστα μετά πίστεως κατ' επανάληψιν αναγνώσεως και ακρόασεως του λόγου του Θεου

δύναται να αισθανθή την εξ αυτου προσγινόμενν φωτιστικην και αναπλαστικην έκείνην επίδρασιν και δύναμιν επί τε του νοου και της καρδιάς αυτου, ήν αισθανόμενος ο προφητάναξ ενθους συχνάκις άνέκραξεν: «Ός γλυκεία τω λάρυγγί μου τα λόγια σου, υπέρ μέλι τω στόματί μου!». Και, «Αδύκνος τοϊς ποσί μου ο νόμος σου, και φώς ταϊς τρίβοϊς μου». Και, «Θαυμαστά τα μαρτύριά σου, δια τούτο εξηρέυσην εν ταϊς ψυχή μου» (ψαλμ. ρηή).

Ίδου ή εν λόγω πρόορησις ή αφήγησις. «Όταν ήλθ η ο Τίδς του ανθρώπου εν τη δόξη αυτου, και πάντες οι άγιοι άγγελοι μετ' αυτου, τότε καθίσει επί θρόνου δόξης αυτου, και συναχθήσεται εμπροσθεν αυτου πάντα τα έθνη, και άφοριεί αυτους απ' άλλήλων, ώσπερ ο ποιμήν άφορξει τα πρόβατα απδ των ερίφων, και στήσει τα μέν πρόβατα εν δεξιών αυτου, τα δε ερίφια εξ' εσωνύμων.

Τότε έρεϊ ο βασιλεύς τοϊς εκ δεξιών αυτου: «Αεθτε, οι εδλογημένοι του Πατρος μου, κληρονομήσατε την ήτοιμασμένην υμίν βασιλειαν απδ καταβολής κόσμου». Επεινασα γάρ, και εδώνκατέ μοι φαγειν έδίφησα, και εποτίσατέ με ξένος ήμην, και συνήγαγέ με γυμνός, και περιεβάλετέ με ήθεύησα, και έπεσκέφασθέ με εν φυλακή ήμην, και ήλθατε προς με. Τότε άποκριθήσονται αυτω οι δίκαιοι, λέγοντες, Κύριε, πότε σε είδομεν πεινώντα, και επρέψαμεν; ή διψώντα και έποτίσαμεν; πότε δε σε είδομεν ξένον, και συνήγαγομεν; ή γυμνόν, και περιεβάλομεν; πότε δε σε είδομεν άσθενή, ή εν φυλακή, και ήλθαμεν προς σε; Και άποκριθεις ο βασιλεύς έρει αυτοϊς: «Αμήν λέγω υμίν, εφ' υσον έποιήσατε ενι τούτων των αδελφών μου των έχίστων, έμοι έποιήσατε.

Τότε έρεϊ και τοϊς εκ εσωνύμων: Πορεύεσθε απ' έμου, οι κτηραμένοι, εις τδ πυρ τδ αιώνιον, τδ ήτοιμασμένον τω διαβόλω και τοϊς άγγελοις αυτου: «Επεινασα γάρ, και ουκ εδώνκατέ μοι φαγειν έδίφασα, και ουκ εποτίσατέ με ξένος ήμην, και ου συνήγαγέ με γυμνός, και ου περιεβάλετέ με άσθενής και εν φυλακή, και ουκ έπεσκέφασθέ με. Τότε άποκριθήσονται αυτω και αυτοί, λέγοντες, Κύριε, πότε σε είδομεν πεινώντα ή διψώντα, ή ξένον, ή γυμνόν, ή άσθενή, ή εν φυλακή, και ου διακονήσαμεν σοι; Τότε άποκριθήσεται αυτοϊς, λέγων: Αμήν λέγω υμίν, εφ' υσον ουκ έποιήσατε ενι τούτων των έχίστων, ουδδ έμοι έποιήσατε. Καί απελεύσονται ούτοι εις κόλασιν αιώνιαν» οι δε δίκαιοι εις ζωην αιώνιον» (Ματθ. κέ, 31-46).

νιαν» οι δε δίκαιοι εις ζωην αιώνιον» (Ματθ. κέ, 31-46).

Και ενταύθα, ως εύχερως κατανοεί και αυτος ο άρχαίματος, διαβεβαιού ήμās ρητώς ο Σωτήρ ήμων, ότι αερεί τοϊς μέν εν δεξιών αυτου δικαιοϊς: «Αεθτε οι εδλογημένοι του Πατρος μου, κληρονομήσατε την ήτοιμασμένην υμίν βασιλειαν απδ καταβολής κόσμου» τοϊς δε εκ εσωνύμων αυτου άμαρτωλοϊς: «Πορευέσθε απ' έμου, οι κτηραμένοι, εις τδ πυρ τδ αιώνιον, τδ ήτοιμασμένον τω διαβόλω και τοϊς άγγελοις αυτου». Και ότι απειλεύονται ούτοι εις κόλασιν αιώνιον, οι δε δίκαιοι εις ζωην αιώνιον, ΠΟΤΕ; ΟΤΑΝ ΕΛΘΗ ΕΝ ΤΗ ΔΟΞΗ ΑΥΤΟΥ. Τούτέστιν, εν τη δευτέρω, ενδξω και φρικτῃ αυτου παρουσίω ως κριτου και ανταποδότη, καθ' ήν γενήσεται ή κοινή κρίσις, κρίσις και ανταπόδοσις. ΤΟΤΕ ήρα, και ουχί πρότερον, ως εύχεριστούνται να ισχυρίζονται οι κ. Λατινοι Θεολόγοι, λήψεται έκαστος πλήρη και τελείαν την αντίξιον των έργων αυτου έμοιβην ή τιμωρίαν. Αι εύτερω πολλοί ζηταλ και σαφείς εκφράσεις του Σωτήρος ήμων ουδέμιαν επιδέχονται αντίρρησιν. Άλλως τε και ο μετοχικός προσδιορισμός ήτοιμασμένην υμίν βασιλειαν, και ήτοιμασμένον πυρ τω διαβόλω και τοϊς άγγελοις αυτου, συνάδει πληρέστατα προς την έννοιαν ταυτην.

Παραλείποντες δε, συντομίαις χάριν, πολλὰς άλλας μαρτυρίας του Σωτήρος ήμων έπιστηρίζουσας την θέσιν ήμων ταυτην, αρκούμεθα εις μίαν έτι και μόνην, εις τοδς λόγους, ους άπηθύνη προς τοδς τω καιρω έκείνην έλληλυθίας προς αυτον Ιουδαίους, και οίτινες, ως και οι άνωτέρω, κυριολεκτικοι και καθαροί πάσης αλληγορικης και μεταφορικης έννοιαις, τούτο μόν διδάσκουσιν ήμās σύμφωνα και ομολογα τοϊς ειρημένοϊς, τούτο δε επικυροούσι και επισφραγίζουσι την παρ' ήμων γενομένην έρηνησίαν των τριων παρατεθεισών άνωτέρω παραβολών. Ίδου ούτοι: «Όσπερ γάρ ο Πατήρ έχει ζωην εν εαυτω, ούτως εδωκε και τω Υιω ζωην εν εαυτω: και έκουσίαν εδωκεν αυτω και κρίσιν ποιείν. Ότι υίός ανθρώπου είναι μη θανατάσθε τούτο. Ότι έρχεται ώρα, εν ή πάντες οι εν τοϊς μνημοϊς ακούσονται της φωνής αυτου: και εκπορεύονται, οι τα αγαθά ποιήσαντες, εις ανάστασιν ζωής: οι δε τα φαύλα πράξαντες, εις ανάστασιν κρίσεως». (Ιω. δ', 28-29). Και οι σαφείς και ρητολ ούτοι λόγοι του Σωτήρος διδάσκουσιν ήμās έπίσης, ότι ή τε τελεία μακαριότης των τα αγαθά ποιησάντων και ή τελεία και πλήρης κόλασις των τα φαύλα διαπραξάντων εσται ΠΟΤΕ; — Αμέσως μετά των θάνατων έκάστου, απαντώσιν ήμίν οι σο-

φοι λατινοι Θεολόγοι. — «Όταν έλθ η ώρα, εν ή πάντες οι εν τοϊς μνημοϊς ακούσονται της φωνής αυτου», τούτέστιν εν τη δευτέρω αυτου παρουσίω και τη κοινή άναστάσει των νεκρών, απαντῃ ήμιν αυτος ο υίός του Θεου. Και λοιπόν, τίμν δεί κείθεσθαι μάλλον Θεω ή ανθρώποις; «Ότε οι έχοντες και οι πρεσβύτεροι του Ισραηλ απειλή ήπαίλησαν τοϊς αποστόλοις Πέτρον και Ιωάννη «Τὸ καθόλου μη φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν επί τῷ δυνάμει του Ίησοῦ», ούτοι είπον προς αυτους: «Ει δίκαιόν εστιν ενώπιον του Θεου, υμίν ακούειν μάλλον ή του Θεου, κρίνατε.» (Πράξ. δ', 18-20). Τούτ' αυτη απαντάμεν και ήμεις τοϊς αιδ. Λατινοϊς Θεολόγοϊς.

Και λοιπόν, ως πάς τις εύχερως κατανοεί, οι άνωτέρω παρατεθέντες σαφείς και ρητολ λόγοι του Σωτήρος ήμων έκρηκν καταρρίπτουσι τὸ «περι τελείας ανταποδόσεως προ της καθολικης κρίσεως δόγμα της Λατινικης Έκκλησίας.»

Ίστέον δε, ότι αυτοι ούτοι οι θέσφατοι λόγοι συγκυραρρίπτουσι και συναναιροούσι και τὸ συναφές αυτω και επ' αυτου στηριζόμενον έτερον δόγμα των λατινων, τὸ περι Καθαρτηρίου πυρός διότι και τὸ φαντασιώδες τούτο πλάσμα, έκτός των άλλων άτόπων και κακοδοξιών, ής συνεπάγεται, (ήβυσσος ήβυσσον επικαλεϊται, κόλασις εν και αυτὸ πλήρης και τελεία, και μάλιστα ή ασθηροτέρα και φοβερωτέρα των κολάσεων, οια ή δια πυρός, παρσισάγει και την του Ωριγένους πλάηνν και κικόνουιαν περι τέλους (ή προσκαιρου) κολάσεως. Αλλά περι τούτου θέλομεν διαλάβη εν έκτάσει και εμπειριστατωμένως εν ιδίω έρθρω. Έν δε τω επομένω θέλομεν αποδείξη, ότι και οι άγιοι Απόστολοι και οι άγιοι Πατέρες της Έκκλησίας διδάσκουσιν, ως εικός, επί του προκειμένου τα αυτα και ο αρχηγός και θεμελιωτής της πίστεως και σωτηρίας ήμων, καιτοι οι Λατινοι Θεολόγοι άγωνίζονται, χάριν του επιδιωκόμενου αυτων σκοπου ν' αποδείξωσιν αυτοϊς διαφανοούντας, ή μάλλον αντιφάσκοντας προς εαυτους και προς άλλήλους!

† Ο άρχιεπίσκοπος κερφήν Κεφαλληνίας Σπυρίδιαν.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ ΚΑΤΟΠΤΡΟΝ

Έν των πολλών χαρακτηριστικών, ετινα διακρίνουσι την λογικότητα του ανθρώπου και αποχωρίζουσιν αυτον τελείως της κτηνώδους φύσεως των ζώων, είνε ομολογουμένως και ή κοινωνικότης ή εμπύτος, δηλαδή, έκείνη τάσις

ήτις ὄφειλ' αὐτὸν εἰς ἐπικουριανὴν μετὰ τῶν ὁμοίων, εἰς μὲν ἄλλοις ἠθικοῦ τινος σώματος, ὑπερ κοινωνίαν ἢ, κατὰ τὴν ἀρχαιοπρεπῆ δνομασίαν, πολιτείαν ἐκάλεσαν αὐτὸς δ' ἄνθρωπος, ἐν ἣ ἔθετο θεμέλια ἀδιάσειστα ἐρηρσιμένα ἐπὶ βάσεων ἠθικῶν καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς λογικῆς φύσεως αὐτοῦ, ἔθετο δηλονότι νόμους, δι' ὧν διέπεται τὸ πολιτικὸν τοῦτο σῶμα.

Καὶ εἶνε μὲν εἶδη τινὰ ζῶων συναγλαστικῶν, ἀλλ' οὐδεμία ὑπάρχει σύγκρισις μεταξὺ τοῦ συναγλαστικῶν τῶν ζῶων τούτων καὶ τῆς κοινωνικότητος τοῦ ἀνθρώπου. Καθ' ὅσον ἐκείνα συναγλαστικὰ δρμεμφύτως μόνον καὶ μόνον ἀπλῆς ἔνθεκεν ἐπιθυμίας νὰ ὄσι πλησίον ἀλλήλων καὶ νὰ συμβῶσκωνται, ἔστιν ὅτι ἐν ἀνάγκῃ καὶ ν' ἀμύνωνται κατ' ἐπιτιθεμένων φύσει πολεμίων, ἐνθ' ἡ τῶν ἀνθρώπων κοινωνία γίνεται μετὰ λόγου καὶ σκοποῦ, ἀποβλέπουσα οὐ μόνον εἰς τὴν ὑπεράσπισιν ἀπέναντι ἐχθρῶν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀλληλοβοήθειαν καὶ διὰ τῆς ἀλληλοβοηθείας εἰς τὴν ἐπιτελεῖν σκοποῦ ὑψηλοῦ τῶν καὶ ἱεροῦ, τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναπτύξεως πάντων τῶν τῆς κοινωνίας μελῶν.

Ὁ δὲ σκοπὸς τῆς Χριστιανικῆς κοινωνίας εἶνε ἡ ἐφαρμογὴ καὶ πραγμάτωσις τοῦ ὑψίστου ἠθικοῦ νόμου ἐπὶ βάσεων εὐαγγελικῶν, τοῦ νόμου τοῦ ἐστι τῆς Ἀγάπης. Ὡς ἐν τῇ Χριστιανικῇ κοινωνίᾳ τὰ πάντα εἰς ἐν ἀπευθύνονται κέντρον πᾶσαι αἱ ἐνέργειαι, αἱ τε ἐργυθῆεν καὶ αἱ πόρωθεν εἰς ἐν σκοποῦσι τέρμα, τὴν διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἀγάπης τελειοποιῆσιν τῆς κοινωνίας ἢ πολιτείας. Καὶ ἐνεργείας πόρω μὲν καλοῦμεν τὰς τέχνας καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, ἐγγὺς δὲ καὶ ἀμειωτάτας τὰ ὄργανα ἰδίως τῆς ἐκκλησίας καὶ τοὺς διδασκάλους.

Τῶν ὅντι προορισμὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἶνε νὰ ἐμπεδώσῃ τὰς εὐαγγελικὰς ἀρχὰς ἐπὶ τοῦ Χριστιανικοῦ ποιμνίου καὶ νὰ ἐμφυτεύσῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν λογικῶν προβάτων τὸ ἀειθαλὲς καὶ μυροβόλον δένδρον τῆς Ἀγάπης. Ἀλλὰ καὶ τοῦ σχολείου προορισμὸς εἶνε ἡ διὰ τῶν ἠθικῶν καὶ ὠφελίμων γνώσεων ἀνάπτυξις τοῦ νοῦ καὶ ἡ διάπλασις τῆς καρδίας, ὥπως οὕτω μορφώσῃ παιδᾶς σοφοὺς καὶ χρηστούθεις, διότι οὗτοι κέκληται μετ' οὐ πολὺ νὰ διαδεχθῶσι τὴν ἀποικουμένην παλαιότεραν γενεάν καὶ κυβερνήσωσι δεξιῶς τὸ πολιτικὸν σκάφος. Ἐπομένως σχολεῖον καὶ ἐκκλησία, ἢ διδασκαλοὶ καὶ ἱερεὺς κληρὸς εἶνε οἱ σπουδαιότατοι καὶ ὑψίστοι τῆς κοινωνίας παράγοντες, ὧν αἱ ἐνέργειαι τείνουσιν ἀμέσως εἰς τὴν ἐδραίωσιν καὶ ἐπὶ τὸ βέλτερον προαγωγήν τῆς πολιτείας. Αἱ τέχνη δὲ καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα συντελοῦσι μὲν εἰς τοῦτο, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀμέσως, ὡς οἱ δύο προηγουμένοι παράγοντες, διὰ τοῦτο

καὶ ἔχουσι τὴν ἀξίαν τῶν καὶ τιμῆς καὶ ἀπολήψεως δικαίως τυγχάνουσι.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἡ κοινωνία, αἱ ἐνέργειαι καὶ ὁ μέγιστος αὐτῆς προορισμὸς. Ἄν εἶνε δὲ καθόλου δύσκολον ἔχων τις τὰ γνωρίσματα ταῦτα νὰ ἐξετάσῃ ἀκριβῶς οἰανότινα κοινωνίαν καὶ ἐγκατοπτρισθῇ ἐν αὐτῇ, βέβαιος ἂν ὄντι θέλει ἰδῆ φυσικὴν καὶ γυμνὴν αὐτῆς τὴν εἰκόνα. Διὰ τοῦ ἀλαθῆτου λοιπὸν τούτου φακοῦ προβαίνουμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν μετ' ἐπιστάσις ἔρουναν τοῦ κοινωνικοῦ κατόπτρου, ὥπως γνωρίσωμεν ἐκ τοῦ σύννεγγυς ὁποῖα εἶναι ἡ καθ' ἡμᾶς κοινωνία. Ἀλλ' ἀντι νὰ ἐπιχειρήσωμεν λεπτομερῆ αὐτῆς ἔρουναν ἀπαιτοῦσαν καὶ χρόνον μακρὸν καὶ συνθήκας ἑτέρας, αἰτινες διαφεύγουσιν ἡμᾶς τὸ γὰρ νῦν ἔχον, περιεργόμαθα εἰς μνημονεῖν τινα μόνον ἐξέτασιν, ἥτις δὲν θέλει βραδύνει νὰ παρουσιάσῃ τὴν ἀληθῆ εἰκόνα.

Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι εἰς τῶν ἀμειωτάτων τῆς ἠθικῆς εὐεξίας τῆς κοινωνίας παραγῶνται αἱ ἀναμφιλέτως τὸ σ χ ο λ ε ἰ ο ν, ἥτις ὁ διδασκαλὸς. Καὶ πράγματι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ διδασκάλου εἶνε ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων καὶ ἐνδοξοτέρων, διότι οὐδὲν ἄλλο πρόκειται διὰ τοῦ διδασκάλου ἢ τὸν ἄξεστον, τὸν ἀκατέργαστον, τὸν ἀμαθῆ καὶ κληρῆ ἀναριθμητῶν κακῶν καὶ φυσικῶν ἐλαττωμάτων παιδᾶ παραλαβῶν ὄντας ἐκ τῆς πατρικῆς ἐστίας νὰ ἐπεξεργασθῇ διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ ἀναδείξῃ μέλος εὐδόκιμον τῆς κοινωνίας, ἀφοῦ, δηλαδὴ, ἀποικουάξῃ τὸν ἴνπαρὸν κοινωρτὸν τῶν ἐλαττωμάτων νὰ περιβάλλῃ αὐτὸν τὸν πολυτίμον ἐπενδύτην τῆς ἠθικῆς καὶ τὸ χρυσοῦν τῶν γνώσεων ἐγκόπιον. Ὑπάρχει ὑψηλότερα καὶ εὐγενεστέρα ἱερασία ταύτης; Οὐχὶ βεβαίως. Καὶ ἐφ' ὅσον λειτουργεῖ κανονικῶς, ἡ κοινωνία περιβάλλεται τὴν λαμπροτάτην αὐτῆς στολήν, γίνονται εὐφρανεῖς καὶ ἔξια θανυμασμοῦ. Ἐὰν ὅμως συμβαῖνῃ τὸ ἐναντίον, τότε δὴ τότε οὐδεμία ἐλπίς ὑπάρχει διὰ τὴν ταλαίπωρον ταύτην κοινωνίαν, ἥτις δυστυχῶς ῥέπει μοιραίως εἰς τὸν ὕλεθρον. Καὶ ἀκριβῶς τοῦτο ἐρχόμεθα νὰ δεῖξωμεν.

Ζήτημα προβάλλεται τὸδε: Ὑψίσταται ἀμειωτάως ἡ φυσικὴ ἐκείνη σχέση μετὰ τὸ διδασκαλοῦ καὶ μαθητοῦ ἢ ἀποροῦσα ἐξ αὐτοῦ τοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ; Ἡ σχέση, δηλονότι πατρὸς πρὸς υἱὸν καὶ τανάπαυιν υἱοῦ πρὸς πατέρα; ἢ ἐκκλησιάζθη εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε εἶνε σχεδὸν διασπασμένη; Καὶ τίνα τὰ τῆς χαλαρώσεως αἰτία;

Ὅτι ἀπὸ πολλοῦ ἐξέλειπεν ὁ ἱερεὺς καὶ ἱεπὸς ἐκείνος σεβασμὸς τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὸν διδασκαλον ἐν πᾶσι σχεδὸν τοῖς παρ' ἡμῶν ἐκπαιδευτηρίοις δὲν εἶνε ἀνάγκη πολλῶν θεωριῶν καὶ ἀποδείξεων. Μία καὶ μόνη ἀρκεῖ

καταδείξῃ τοῦτο, αἱ συχνὰ πικρὰ ἀναγραφόμενα ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ ἐπιθέσεις μαθητῶν κατὰ Γυμνασιαρχῶν, Καθηγητῶν, Σχολαρχῶν καὶ διδασκάλων, οἱ ἐνιαχοῦ γινόμενοι ἐμπρησμοὶ Γυμνασίων καὶ αἱ ἐξαφανίσεις τῶν ἐπισήμων βιβλίων καὶ καταλόγων. Τοῦτο τί ἄλλο τρανῶς ἀποδεικνύει ἢ ὅτι ὁ Ἕλλην μαθητῆς πολλὰκις ὡς μέγιστον ἐχθρὸν θεωρεῖ τὸν διδάσκοντα καὶ τόπον τυραννίας τὸ διδασκῆριον;

Ἡθικῶς ἐξεταζομένη ἡ ἐπίθεσις μαθητοῦ πρὸς τὸν διδάσκαλον τοῦ φαινοτάτου βεβαίως ὅτι ἡ κοινωνία ἀφίκετο ἤδη εἰς τὸ ἔσχατον σημεῖον τῆς ἐξαχρειώσεως καὶ οὐ δεμία ὑπάρχει θεορασία. Ἐπειδὴ τὸ ἐγκλημα κατέστη πάγκοινον, ἐπόμενον ἦτο νὰ καταλάβῃ ἠρωικὴν θέσιν παρὰ τῇ ἀκμηζούσῃ νεολαίᾳ. Τὰ ἐκ τῆς προγονικῆς ἱστορίας ἐνδοξα παραδείγματα ἀντι νὰ ἐνθουσιάζει τοὺς παῖδας εἰς ἀπομιμησιν παρομοίων ἀνδραγαθημάτων, ἀποδοῦν αὐτοὺς εἰς τὸ ἀντιθέτον ἕκρον, νὰ ἐγκληματώσι κατὰ τῶν πνευματικῶν ἀγῶν πατέρων, εἰς οὐδὲν λογιζόμενοι τὴν βαρύντητα τῆς πράξεως, τὸν πέλκεν τοῦ νόμου καὶ τὸ ἠθικὸν στίγμα. Ὡς φαίνεται τὰ ἔργα τῶν προηγουμένων καὶ τὰ συγγράμματα τῶν ἐξοχωτέρων Ἀσίων εἶνε ἀνεπαρκῆ πρὸς μὲρφοσιν τῆς καρδίας τῶν νῦν Ἑλληνοπαίδων.

Φαντασθῶμεν παιδᾶ γυμνασίῳ ἀκροώμενον τῆς παραδόσεως τοῦ καθηγητοῦ καὶ πως ἀτακτῆσαντα. Ἡ ἀταξία αὐτῆ ὡς ἐπαναλημβανομένη πρέπει νὰ τιμωρηθῇ ἢ οὐ; Βεβαίως, ἂν σκοπὸς τοῦ σχολείου εἶνε νὰ μορφώσῃ παιδᾶς, ἀνάγκη νὰ ὑπάρχωσι καὶ ποικιλ ἀνάλογοι πρὸς σωφροισμὸν τῆς πέραν τοῦ δέοντος ζωηρᾶς νεολαίας. Καὶ ἐν τούτοις ἐπιβάλλεται ἔλαφρά τις ποινὴ, ἀλλ' ἡ ποινὴ αἴθη ἐξερεθίζει ἐπὶ τοσοῦτον τὸν ἀτακτῆσαντα μαθητὴν ὥστε τὸν ὄφει εἰς μᾶλλον ἀξιοποιεῖν προῆξιν, εἰς ἀσβειαν πρὸς τὸν διδασκαλὸν τὸν διὰ διαφόρων τρόπων ἐγκληματικὸν χαρακτηρᾶ φερόντων.

Τοιοῦτο γεγονός δύναται ποτε νὰ μαρτυρηθῇ κοινωνικὴν ἐνεξίαν; Καὶ ποῦ αὐτῆ ὑπάρχει ἀφοῦ ἡ πρὸς τὸ ἐγκληματεῖν καὶ κακοῦργεῖν τάσις διέφθειρε τὴν ἀγνότηταν καὶ ἀθωότητα τῆς τρυφερᾶς καὶ εὐμαλάκτου νεότητος τῶν σχολείων; Ἰσα ἴσα τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν διανυεσάτην ἀπόδειξιν τῆς διαφθορᾶς καθόλου τῆς κοινωνίας διότι ἂν οἱ εἰς τὰ σχολεῖα φοιτῶντες παῖδες ἀποπτύσαντες πάντα ἠθικὸν χαλινὸν ἐκτραχηλίζονται εἰς τοιαύτας ἀξιοπολίτους πράξεις; λέγομεν, οἵτινες ὑποτίθενται ὅτι διαπλάσσονται ἠθικῶς καὶ ὁμηγερα ἀναπτύσσονται πνευματικῶς προαγόμενοι ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ καὶ ἀπομακρυνόμενοι τοῦ χυδῆν ὕχλου, τί εἶνε ἐπόμενον νὰ πράττωσιν οἱ ὕλως ἀπαίδευτοι καὶ ἀγοραῖοι, ὧν ὁ βίος περιστρέφεται μόνον καὶ μόνον εἰς τὸ ὕ-

λικὸν συμφέρον καὶ τὴν εὐξοίαν; Ἐὰν δὲ καὶ οὗτοι κακοῦργῶσιν, εἶνε ἠθικῶς τοσοῦτον ὀκνηθνοὶ, ὅσον οἱ ἀνεπτυγμένοι; Καὶ ἐὰν οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἀμιλλῶνται ἐξίσου πρὸς τὸ κακοῦργεῖν τοῖς ὡς εἴρηται ἀπαιδεύτοις καὶ ἀγοραῖοις, δὲν ἔπεται ὅτι τὰ ἠθικὰ τῆς ἐν ἣ γίνονται κοινωνίας βάρβα τελεῖως διεσκαλεύθησαν καὶ ἀπειλοῦσιν ἀκατάσχετον εἰς ὕλεθρον πῶσιν; Μὴ ἀμφιβάλλετε, τοιαύτη εἶνε δυστυχῶς ἡ ἠθικὴ κατάστασις τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας.

Ἄν ἀρκεῖ τοῦτο, ἔσχατον τι συμβαρότερον φαινόμενον ἔρχεται νὰ πιστοποιήσῃ τὸ συμπέρασμα. Ἡ κατάστασις τῶν δεσμοτηρίων, ἥτις ὑπὸ πᾶσαν ἐποχὴν εἶνε οὐκροτάτη, ἐμπνέει βδελυγμίαν. Ἐν αὐτοῖς τοιαῦτα τελοῦνται, ὥστε καὶ εἰπεῖν φοβικόν. Κατ' ἀκολουθίαν πᾶς ὁ ἐν αὐτοῖς ἐγκλειόμενος ἔνοχος ἐγκλήματι ἀτι νὰ σωφρονήσῃ καὶ διορθωθῇ γίνεται κακοῦργότερος ἢ ὡς εἰσῆλθε, παραδιδόμενος δὲ τῇ κοινωνίᾳ καθίσταται ἐπίφοβος αὐτῆς ἀνατροπῆς, καθ' ὅσον συνεκφέρει τὸ ὀλέθριον μίσημα τῆς ἀνηθικότητος καὶ τὰ ζωηρότατα διδάγματα τῶν συνδεσμοτικῶν αὐτῶ κακούργων. Τούτων ἐνεκεν ὁ ἐγκληματικὸν παῖς τοῦ σχολείου καὶ ἐγκλειόμενος ἐν τοιοῦτοις δεσμοτηρίοις τί ἔχει νὰ ἐλπίσῃ; Καὶ ἡ κοινωνία, εἰς ἣν οὗτος ἀνήκει τί ὠφελείται ἐκ τῆς καθειρῆσεως τοῦ ἐγκληματικῶν παιδῶς; Οὐδὲν ἄλλο ἢ ὅτι πρὸς καιρὸν μόνον ἀπαλλάσσεται, τῶν παρενοχλήσεων τοῦ κακούργου. Ὅταν ὅμως ἐξέλθῃ τοῦ δεσμοτηρίου ὁ ἀποτροπαιὸς ἐκείνος παῖς, ὥστε καὶ συντόμως γίνεται, ἐπειδὴ καταβάλλονται πάντα τὰ δυνατὰ μέσα, εὐθέα τε καὶ πλάγια παρὰ τοῖς λειτουργοῖς τῆς Θεμίδος, οἵτινες δυσμοίρως, πλὴν τινῶν ἐντίμων ἐξαιρέσεων, δὲν ἔχονται τόσον τῆς ἀδστηρᾶς τοῦ καθήκοντος ἐκτελέσεως, ὅσον τῆς χαλαρᾶς δὴθεν ἐπιεικειᾶς, ἐφ' ἣ καὶ καιορθοῦται ἢ ἡ τελεία ἀθώωσις τοῦ κακούργου, ἢ ἡ ἐπιβολὴ ἔλαφροτάτης διὰ τὸν τύπον ποινῆς, — ὅταν ἐξέλθῃ, λέγομεν, τοιοῦτον ἐπιβλαβὲς μέλος τοῦ δεσμοτηρίου θέλει ἐπιδοθῇ εἰς τὸ νὰ διαπράξῃ καὶ ἄλλα χείρονα καὶ βεινότερα τῶν προηγουμένων.

Ἄλλ' ἡ ἀτιμωρησία τοῦ κακοῦργήσαντος παιδῶς τοῦ σχολείου γίνεται ὀλέθριον παράδειγμα τοῖς συμμαθηταῖς του, οἵτινες ταχῶς ἀπομιμοῦνται τὸν ἥρωα τῆς ἀθθαδείας. Τοιοῦτοι δὲ τρόπων καταστρέφεται ὁ ἱερεὺς μετὰ τὸ διδασκαλοῦ καὶ μαθητοῦ δεσμός, καὶ ἀντι νὰ εὐρίσκωνται ἐν τῇ στενοτάτῃ σχέσει πατρὸς πρὸς υἱόν, ἀγρυπνῆ χωρίζει αὐτοὺς ἀμείλικτος δυσμένεια, καὶ ὁ μὲν μαθητῆς φονικὰ διαβουλεύεται, ὁ δὲ διδασκαλὸς ἀναγκάζεται ἐπὶ τέλους πρὸς τῆ μελέτη τῶν συγγραμμάτων τοῦ Πλάτωνος, Θουκυδίδου, Ἀριστοτέλους, Ξενοφῶντος καὶ τοῖς ἐπεσι τοῦ θεῖου Ὀμήρου νὰ σκέπτηται καὶ περὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀμύνης.

Ποῦ λοιπὸν ἡ φυσικὴ καὶ ἠθικὴ σχέσις μεταξὺ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ ἢ ἀπορρέουσα ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος; Ἡ σχέσις αὕτη ἐπὶ τοσοῦτον ἐγκαλωσθή, ὥστε δυνατὸν εἶπαι ὅτι φαίνεται ἐπὶ τὴν τελείαν καταστροφὴν.

Θέλτε δὲ νὰ μάθητε τίνα τὰ τῆς χαλαρώσεως αἰτία; Ἀναδράμειτε δεκαετηρίδας τινας εἰς τὰ ὑπίσω, ἀναλοῦσθε τὴν ἐν καιρῷ τῆς δουλείας ἐποχὴν, ἐρευνησατε ἐπισταμένως τί ἦτο τὸ συγκροτῶν τὸν ἀδελφικὸν σύνδεσμον τῶν Ἑλλήνων καὶ τί τὸ παρορησάν αὐτοῦ; εἰς τὰ μεγάλα ἐκεῖνα ἔργα; ἦτο ἄλλο τι ἢ αὐτὴ ἢ ἡ ἐραδία πίστις, ἢ τὸ ζωηρὸν πῦρ ἦπτεν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐκείνων στέροις; Συγγράματα τῆν τότε ἐποχὴν πρὸς τὴν παρούσαν ὑπὸ τὴν ἐκφυγίαν τῆς πίστεως καὶ τῶν γραμμάτων καὶ θέλητε εἶδῃ, πόσον ἡ παρούσα ὑπολείπεται ἐκείνης. Τότε ἡ πίστις κατέχευε τὴν πρώτην θέσιν ἐν πᾶσι, σήμερον οὐ μόνον δὲν τιμᾶται, ὡς εἶδει, ἀλλὰ καὶ διώκεται ὑπὸ τῶν ἐαυτῆς πνευματικῶν τέκνων. Τότε τὰ γράμματα ἐδιδάσκοντο μετὰ τῆς ιδέας, ὅτι συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ νοῦ καὶ τὴν διάπλασιν τῆς καρδίας πρὸς ἠθικοποίησιν τοῦ παιδός, σήμερον ἡ τῶν γραμμάτων διδασκαλία εἶνε συνήθως ψυχρὰ καὶ ἄκαρπος.

Παρὰ τοῖς εὐ ἡγμένους Ἐθροπαικοῖς ἔθνεσιν ἡ καλῶς νοουμένη παιδεία ἔχειται μὲν τῆς μελέτης τῶν ἀρχαίων, ἀλλὰ βιάσιν πρὸς μόρφωσιν τελείαν τῶν παιδῶν ἔθετο τὴν τοῦ χριστιανισμοῦ διδασκαλίαν, ἣς εἴς ἀρχομένη ἀπὸ τῆς οἰκογενείας διήκει καὶ συμπληροῦται ἐν τοῖς δημοσίοις καὶ ἰδιωτικοῖς ἐκπαιδευτηρίοις. Παρ' ἡμῶν ἐκ τοῦναντίου ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία ἐθεωρήθη μόνον πρὸ δεκαετηρίδος ὡς ἔσλος καὶ εὐρωτιθῶσα, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἀποπεμπτεία ἀπὸ τῶν γυμνασίων, ἕως βλάβην μᾶλλον ἀντιώφελειας ἐπιφέρουσα. Καὶ ὁ παῖς τοῦ Ἑλληνικοῦ γυμνασίου τί γνωρίζει περὶ τῆς θρησκείας αὐτοῦ; Σχεδὸν τίποτε, διότι ἐν μὲν τῷ οἴκῳ οὐδὲν σχετικὸν ἤκουσε παρὰ τῶν γονέων, ἀγνοοῦντων καὶ τούτων καὶ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τῆς θρησκείας των, ἐν δὲ τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις ἐδιδάχθη τοιουτοτρόπως τὴν ἱερὰν ἱστορίαν καὶ τὴν κατήχησιν, ὥστε μᾶλλον διεσαλευθῆσαν αἱ πεποιθήσεις του ἀντὶ νὰ στηρικθῶσιν ἐν δὲ τοῖς Ἑλληνικοῖς τέλοσ οὐ μόνον οὐδὲν ἔκαρπώσατο, ἀλλὰ συναπώλεσε καὶ τὸ πῶς ὑπάρχον φρόνημα, καθόσον καὶ ἐν τοῦτοις διδάσκονται τὰ ἱερὰ μαθήματα λίαν παρόργως καὶ πάνυ ἀδεξίως. Οὕτω λοιπὸν ἔχων ὁ παῖς ἀνεματίστος καὶ ἀκατάρτιστος εἰς τὰ τῆς πίστεως του εἰσάγεται εἰς τὸ γυμνάσιον, ἀφ' οὗ ὁ σιδηροῦς νόμος ἀπέσσε πάσαν δαμῆν λιβανωτοῦ καὶ θυμιάματος. Ἐὰν δὲ εἰς ταῦτα πάντα προσθῶμεν καὶ τὴν ἐκδηλουμένην ὑπὸ

οὐκ ὀλίγων δυστυχῶσ ἐκ τῶν διδασκόντων οὐχὶ ζῶσαν διάθεσιν πρὸς τὰ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, αἶνια δὲν τηροῦσι τοῦλάχιστον ὡς ἐαυτῶν κτήμα καὶ κειμήλιον, ἀλλὰ ἀναφανδὸν μάλιστα ἀναπτύσσουσι τοῖς ἀνεματίστοις καὶ ἀκατάρτιστοις, ὡς εἴρηται, μαθηταῖς, οἱ ὅποιοι ἀπορροφῶσιν ὡς σπόγγος λίαν ἐνδόλως πάσας τὰς ἐπιβλαβεῖς ἀναθυμιάσεις, τότε βεβαίως ἔχομεν τὸν πλήρη λόγον τῆς παρούσης καταστάσεως.

Ἐἴτα εἶνε ἀπορίας ἄξιον πῶσ οἱ τῶν δημοσίων διδασκητῶν παῖδες ἐκτραχηλίζονται εἰς τοιαύτας ἀνηθικότητας καὶ ἀσεβείας; Εἶνε δυνατὸν νὰ εὐρεθῇ καὶ ὑπὸ τοῦ ἀσπουδοτέρου ἐχθροῦ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους μείζον ἐθνοκτόνον ἔπλον ἐκείνου, τὸ ὅποιον ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν πλήρει ἀφροσύνῃ ἐκαλεῦσαμεν καὶ καθ' ἡμῶν αὐτῶν μόνον ἀπὸ τινῶν ἑτῶν ἠφ' ἑαυμάθων νὰ ἐκκοντίζωμεν πρὸς βέβαιον ἔλεθρον τῆς παρούσης καὶ τῆς κατόπιν ἐπομένης γενεᾶς; Ἡ διδασκαλία δὲ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας πλὴν ὅτι ἐξέωσθη τῶν ἐκπαιδευτηρίων, λείπει τελείως ἐκ τῆς οἰκογενείας, ἣς εἶνε ὁ πρῶτος θεμέλιος τῆς κοινωνίας λίθος, λείπει δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας, ἣς εἶνε τὸ μέγιστον τῶν σχολείων εἰς διαπαιδαγώγησιν καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν χριστιανῶν. Οὕτω δὲ τὸ ἔργον τῆς ἐθνικῆς ὁπισθοδρομήσεως βαίνει τελειούμενον ὑπὸ τῶν τριῶν ἐκείνων παραγόντων, οἰκογενείας, σχολείου καὶ ἐκκλησίας, ὅπ' ὧν κυρίως καὶ εἰλόγως προσδοκᾶτο ἡ πρόοδος καὶ ἡ εὐμερῶς τῆς κοινωνίας. Καὶ ἴδον τὸ ἀληθὲς αὐτῆς κατόπτερον. Εἶνε καὶ ἕλλα τὰ τῆς χαλαρώσεως αἰτία ἐπίσης σπουδαία, αἶνια ἐν ἑτέροις εὐκαιρίαις θέλουσιν ἐρευνηθῆ.

Ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 7 Ἰουλίου 1892.
Ζήσιμος Γ. Π. Τυπάλδος.
Καθηγητῆς.

ΠΕΡΙ ΠΙΣΤΕΩΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΕΝ ΚΑΛΥΒΟΙΣ ΧΑΣΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΝΗΓΥΡΙΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
ΥΠΟ
ΘΕΟΦΙΛΟΥ Γ. ΚΟΝΤΗ
Ἱεροκήρυκος τοῦ Συλλόγου τῆς «Ἀναπαλάσεως»
τῆν 26ην Ἰουλίου 1892.

Πολλάκις διανοήθη νὰ κηρύξω τὴν θεῖον λόγον καὶ εἰς τὰς πέριξ τῆς πρωτευούσης κάμας, ἵνα παράσχω τὸ κατὰ δύναμιν καὶ εἰς τοὺς ἐν αὐταῖς Χριστιανοὺς ἀδελφοὺς μου, ὡς Ἱεροκήρυξ τῆς «Ἀναπαλάσεως», τὴν ἐκ τῆς θρη-

σκείας προερχομένην ὀφέλειαν καὶ ἠθικὴν συνδρομήν μου, ἀφοῦ μάλιστα κατὰ τὸν οὐρανοβάμονα Παύλου «σοφοῖς τε καὶ ἀγραμμάτοις ἠφιλέτης εἰμί». Ἦδη δὲ δραξάμενος τῆς ἐνοχικῆς περιστάσεως τῆς ἱερᾶς Πανηγύρεως τῶν κατοίκων τῶν Καλυβίων, τῇ προτροπῇ σε βασιτοῦ μοι προσώπου ἐσπεύσα εὐχαρίστως, ἵνα προσφέρω προθύμως καὶ ἐνταῦθα τοῖς φιλεόργοις ἐκ τοῦ ἀκωνάτου θησαυροῦ τῆς ἀγίας Γραφῆς ὀλίγην τε φίλην τε δόσιν πρὸς οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν καὶ πρὸς χάριν καὶ ἐπισφράγισιν τῆς ἐπετείου ἐορτῆς τοῦ χωρίου, ἐκπληρῶν διὰ τοῦτου, ὅσον δύναμαι, τὴν ἀποστολήν μου, ἀφοῦ σπανιότατα ἐνταῦθα ἐκκονῶνται θεῖα διδάγματα καὶ ῥήματα ζωῆς αἰωνίου.

Καὶ πρῶτον μὲν ὀφείλω νὰ ἐκδηλώσω τὴν μεγάλην χαρὰν μου, ἣν αἰσθάνομαι βλέπων τὴν εὐγένειαν, τὴν φιλοξενίαν, τὸ ἑλληνοφρεπές, τὴν φιλοκαλίαν, τὴν θεοσεβείαν, τὴν ἀγαθὴν διάθεσιν τῶν ἐνταῦθα, καὶ ἐν γένει τὸν ἐδάρεστον καὶ ἐπιθυμητὸν ἐξοχικόν, ἀγροτικόν τῶν ἀνθρώπων βίον. Καὶ πράγματι, τοποθεσία λαμπρὰ καὶ εὐρεῖα μὲ ἀνοικτὸν ἠρίζοντα, λίθον καθαρὸν, ἐλεύθερον καὶ ζωογονῶν, περιουσιοῦσι τὴν χάραν, ἀγνότης δὲ ἡθῶν καὶ ἀφέλεια, ἡσυχος νοῦς, ἐργασία, εὐθυμία καὶ καθαρὰ καρδία χαρμητηροῦσι τοὺς κατοίκους. Ἐνταῦθεν εἶνε μακρὰν ἡ τύχῃ, ἡ πολυτέλεια, ἡ τὰ πάθη καὶ ἡ μήτηρ τῆς κανίας, ἡ ἀσργία. Εἰς τοιαῦτα μέρη ἐν γένει ὑπάσχει κατ' ἐμὲ σχετικῶς ἡ ἐπίγειος εὐτυχία, καὶ εἰς τοιαῦτα μέρη ἀληθῶς εἶνε δυνατὸν εὐλοκρῶς νὰ προσφέρῃται δόξα τῷ ἐν Ἰψίστοις Θεῷ διότι τῷ βυτί ὑπάρχει ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία!

Πόσῃν ἄρα γε πνευματικὴν ἀγαλλίαν θὰ αἰσθάνωνται οἱ φιλεόργοι οἱ συναλθόντες προθύμως ἐν τῶν πέριξ τῶν Καλυβίων, ἵνα μετὰ τῶν κατοίκων αὐτῶν συμπανηγυρίσωσι τὴν ἱερὰν μνήμην τῆς προστάτιδος τοῦ χωρίου Ἁγίας Παρασκευῆς, ἐνθυμούμενοι τὸν ἐνθεον ζήλον καὶ τὴν ἀκράδαντον πίστιν τῆς Μεγαλομάργου ταύτης; Καὶ πόσον οὐδοὶ θὰ παρηγορῶνται ὑπομένοντες τοὺς ἐγκοσμίους ἀγῶνας των καὶ ἐγκατεροῦντες εἰς τὰς ἐν τῷ βίῳ τούτῳ κακοπαθείας των, ὅταν ὑπ' ὕψει ἔχωσι καὶ λαμβάνωσιν ὡς παράδειγμα ὑπομονῆς καὶ ἐγκατεροῦσεως τοὺς ὑπερανθρώπους ἀγῶνας, τὰ βάσανα καὶ μαρτύρια, τὰ ὅποια ὑπέστη μετὰ μοναδικῆς σταθερότητος ἡ νεκρωτικὴ αὐτῆς ἀγία, στερεόνουσα τὴν εὐσέβειαν τῆς ἀπειαντι τῶν εἰδωλολατρῶν, τῶν ἀπίστων, καὶ μετὰ θυσίας αὐτῆς τῆς ζωῆς τῆς ὑπερμαχοῦσα τῆς εἰς Χριστὸν Πίστεως ἐναντίον τῶν ἀρε-

τικῶν καὶ τῶν διωκτῶν τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἐξ ἐναντίας δὲ πάλιν πόσον οὐδοὶ θὰ λυπῶνται ἀπὸ καρδίας, ὅταν καθ' ἑαυτοὺς συλλογῶνται ὅτι ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Πίστις, ἡ ὡς ἡλιάς ποτε διαλάμφασα μεταξὺ τῶν νεφῶν τῆς ἐθνικῆς κλύης, δυστυχῶς σήμερον ἀντί, ὡς πρόειπε, νὰ λάμπῃ, εἶνε ἐσκοτισμένη ἐν τῇ πολιτείᾳ ἡμῶν τῶν λεγομένων Χριστιανῶν! Πόσον δὲ θὰ δυσαρσῶνται, βταν ἰδίως θυμῶν βλέπωσιν ὅτι ἡ τῆς νῦν ἐορταζομένης Ἁγίας Παρασκευῆς ἱερὰ πρὸς τὸν Χριστὸν Πίστις, ἡ ὡς ῥόδον ἐξανθήσασα τότε ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολυπλόκων ἀκανθῶν τῶν αἰρέσεων, σήμερον, ὡς μὴ ὀφείλει, ἀντι ν' ἀνθῇ καὶ εὐωδιάξῃ, καίτοι μεμαραμένη ἐν τῷ βίῳ ἡμῶν τῶν καυχωμένων ὡς Ὀρθοδόξων! Καὶ πόσον θ' ἀγανακτῶσι πάντες οἱ φρόνιμοι, δοκίμοι ἰδίως ὅσοι ἀκούωσιν ὅτι ἡ οὐρανία τοῦ Χριστοῦ Πίστις, ἡ ἄλλοτε ὡς ἀήτητος θριαμβεύσασα ἐν τοῖς μεγάλαις τῶν ἀπίστων πολέμοις καὶ θρησκευτικοῖς διωγμοῖς, (ἀφοῦ θυμῶν μυριάδες ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἐμαρτύρησαν, ἐν οἷς καὶ ἡ παρ' ἡμῶν πανηγυρίζομένη Μεγαλομάργου τοῦ Χριστοῦ Παρασκευῆς, σήμερον κατὰ δυστυχίαν ἡ πίστις αὐτῆς πολεμεῖται καὶ καταφρονεῖται ὑπὸ τῆς βλασφημίας καὶ δυσσεβείας, ὑπὸ τῆς ἀμαθίας καὶ τῆς κακίας τῶν καλουμένων ἡμῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν!

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἅπαντες οἱ Χριστιανοὶ δημοφάνως παραδεχόμεθα ὅτι ἡ ἀληθὴς Πίστις, τὴν ὅποιαν ἔχομεν λαβόντες ἀπὸ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος, κατῆλθεν ἐξ Οὐρανοῦ, καὶ ὅτι αὐτὴν τὴν Πίστιν ἐδίδαξαν ἡμᾶς αὐτοὺς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἀλλ' ὅμως δυστυχῶς οὐτε τί πισταῶμεν καὶ ὁμολογοῦμεν ἐννοοῦμεν, οὐτε ζῶμεν ἀκριβῶς, ὡς πισταῶμεν καὶ διὰ τοῦτο ὡς στεροῦμενοι τῆς θεωρίας καὶ γνώσεως τῆς Πίστεως αὐτῆς εἰμεθα τυφλοί, ὡς μὴ πράττοντες δὲ κατ' αὐτὴν καὶ ὡς μὴ ἐκτελοῦντες ποσῶς τὰ τῆς Πίστεως εἰμεθα νεκροί. Παράδειγμα τούτου τρανότατον εἶτω ἡ σήμερον παρ' ἡμῶν τελουμένη Πανηγυρίς, ὡς καὶ αἱ καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐν γένει Ἀσποτικαί, Θεομητορικαὶ καὶ τῶν Ἁγίων ἐορταὶ καὶ αἱ πανηγύρεις. Ἡμεῖς πανηγυρίζομεν πράγματι τὰς θρησκευτικὰς ἐορτὰς ἡμῶν πάντοτε ἐν προθυμίᾳ μεγάλῃ, ἀλλὰ τῶν ἐορτῶν τούτων καὶ πανηγύρεων οὐδὲν ἄλλο ἔχομεν, εἰμὴ μόνον τὸ ὄνομα! Ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν καὶ μηνῶν ἐτοιμαζόμεθα μετὰ πάσης δυνάμεως διὰ τὴν θρησκευτικὴν ἐορτὴν ἡμῶν διαπαντῶντες πολλὰ καὶ κοπιῶντες ὅχι ὀλίγον, ἀλλὰ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐορτῆς καὶ τῆς πανηγύρεως περὶ ἕλλα τυφβάζομεν, ἀτάκτως διασκεδάζοντες, ἄδοντες καὶ χορευόντες, ὡς περὶ οἱ ἐθνικὸι καὶ οἱ ἄπιστοι, καὶ ἐπὶ τέλος ὡς τὸ

πολὸν καταπιύοντες τῶν διασκευάσεων δι' αματοχυσίων καὶ διὰ φόνων, ὅπως οἱ ἄγγιροι καὶ οἱ βάρβαροι! διὰ δὲ τὸν κυριώτατον σκοπὸν τῆς θερησκευτικῆς διορθῆς, τῆς ἐκκλησιαστικῆς πανηγύρεως, ὅστις, ὡς γνωστὸν, εἶνε ἡ πρὸς τὸν Θεὸν δοξολογία, ὁ πρὸς τὸν ἑσπεριζόμενον Ἅγιον ὑφαιλούμενος σεβασμὸς καὶ ἡ ἀγαθοποιία ἐν γένει, οὐδαμῶς φροντίζομεν, ἐντελῶς ἀδιαφοροῦμεν!

Ἀδίκως ἔγρα παρακονοῦμεθα ὅτι καὶ μετὰ τοιαύτας ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις, μετὰ τούτων λειτουργίας καὶ λιτανείας, καὶ μετὰ τούτους ἱεροτελεστίας καὶ ἀρχοντίας δὲν εἰσκαλοῦνται παρὰ τοῦ Θεοῦ αἱ ἱεραὶ ἡμῶν καὶ δεήσεις διότι δὲν προσηγορευόμεν τῆ διδασκαλίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, δὲν προσέχομεν τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν εἰς τὰς πρὸς τὸν Θεὸν προσευχὰς ἡμῶν, δὲν τηροῦμεν τὸν λόγον ἡμῶν καὶ τὰς ὑποσχέσεις ὁρθῶς ἔγρα ἀποφαίνεται ἡ Γραφή λέγουσα «τοὺς χεῖρας ἐμὰς ἐμὰς ὁ λαὸς οὗτος, ἡ δὲ καρδία αὐτοῦ πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ.» Ἐπομένως «ἀμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ εἰσκαλοῦται» διὰ τοῦτο καὶ λέγει ὁ Χριστὸς ἐν τῷ Ἐυαγγελίῳ «οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε, Κύριε, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.»

Ἡ τοῦ Χριστοῦ Πίστις, ἀγαπητοί, ὡς πρὸ ὀλίγον εἴπομεν, συνίσταται ἐκ δύο τινῶν, ἀπὸ τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθείας, καὶ ἀπὸ τὴν πράξιν τῆς ἀρετῆς καὶ ἂν ἐκ τῶν δύο τούτων ἐλλείπη τὸ ἓν, ἡ Πίστις τότε αὐτὴ εἶνε ἀτελής καὶ δὲν ἀρκεῖ εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ δὲ χριστιανὸς, ὅστις γινώσκει μὲν τὴν ἀλήθειαν, δηλονότι γνωρίζει καλῶς τί πιστεύει, δὲν πράττει ὅμως τὴν ἀρετὴν ἢ συμβαίνει τὰνάκαλιν πράττει μὲν τὸ καλόν, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ὅμως πρὸς τίνα σκοπὸν τὸ πράττει, ὁ τοιοῦτος χριστιανὸς καθ' ἑαυτὸν τῶν περιστάσεων ὁμοιάζει πρὸς τὸν ἀσθενῆ ἐκείνον, ὅστις βλέπει μὲν καλῶς, ἀλλ' ἀδυνατεῖ νὰ περιπατήσῃ, ἢ πρὸς τὸν τυφλόν, ὅστις δύναται μὲν νὰ περιπατήσῃ καλῶς, ἀλλὰ δὲν τὸ πράττει, διότι στερεῖται τῶν ὀφθαλμῶν του «πολυεὶδὲς μὲν τῆς θείας διδασκαλίας τὸ σῆμα», καθ' ἃ λέγει Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς, «συναιρεῖται δὲ ὡς ἐν κεφαλῇ εἰς τὴν μάθησιν ἐν τῷ λόγῳ καὶ φιλία καὶ φιλία καὶ φιλία καὶ φιλία καὶ φιλία.» Ἰνα λοιπὸν ἦναι τις τέλειος, ἀληθῆς χριστιανός, ὀφείλει νὰ γινώσκῃ τὴν ἀλήθειαν, ἢν περιέχει ἡ διδασκαλία τῆς Πίστεως, χρεωστῆται δηλαδὴ νὰ εἰσέλθῃ ὅσα πιστεύει, καὶ νὰ πράττῃ

(1) Ἀπόστ. ἐκ τοῦ Λόγου ἢ τῆς ἐκδόσεως Πίστεως, ἢ περὶ Τριᾶδος.

τὸ ἀγαθὸν κατὰ τὸν νόμον τῆς Πίστεως, τοῦτο ἐστὶ νὰ κάμῃ τὸ ἀγαθόν, ὅπως πιστεύει ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει καὶ μὴν ἀκούει τις παρὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος «ἢ Πίστις σου σέσωκε σε, πορεύου εἰς εἰρήνην» ἢ «γεννηθήτω σοι, ὡς ἐπίστευσας» ἢ καὶ τὸ «εὖ δοῦλε ἀγαθὸ καὶ πιστὸ, ἐπὶ ὀλίγα ἡς πιστὸς ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου» διότι τότε καὶ μόνον εἰσκαλοῦνται αἱ δεήσεις καὶ παρακλήσεις, ὡς δίκαιαι καὶ πρόσκαιραι ἐπὶ τὸ ἄγαθὸν ἢ ἐπὶ τὸ καλόν. Πρὸς πλείοτερον δὲ σαφῆσαι τὸν νοῦν λέγομένων ἰδωμεν ἡδὴ ὅποια εἶνε ἡ ἡμετέρα Πίστις.

Ἡρώτησέ ποτε ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ «τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;» (1) Οἱ Ἀπόστολοι ἀπεκρίθησαν «Κύριε, οἱ μὲν Σε λέγουσιν Ἰσὴν υἱὸν τὸν Βαπτιστήν, ἕτεροι δὲ Ἠλίαν, ἄλλοι Ἰερειάν καὶ ἄλλοι ἓνα τῶν Προφητῶν.» — «Τίνας δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;» ἐρωτᾷ αὐτοὺς πάλιν ὁ Ἰησοῦς. Ὁ Σίμων Πέτρος ἐν ὀνόματι τῶν συμμαθητῶν αὐτοῦ ἀποκρίθηκα: «Κύριε, Σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.» Ἐκ τούτων βλέπομεν ὅτι ἐκτὸς τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, οἱ ὅποιοι ἐγνωρίζον αὐτὸν ποῖος εἶνε, οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, οἱ σὺγχρονοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ μεταγενέστεροι, οὐκ ἔγνωσαν οὐδὲ συνῆκαν ἐν σκότει διαπορευόντο. (Ψαλμὸς ια')

Ἀλλ' ἂν οἱ Ἰουδαῖοι εἶχον ἀτελεῖ γνῶσιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἰησοῦ ἂν οἱ Ἀρετικοὶ ἔλεγον περὶ αὐτοῦ τόσα βλάσφημα ἂν ἄλλοι τινὲς θεωροῦσιν αὐτὸν οὐχὶ Θεόν, ἀλλὰ μόνον ἄνθρωπον καὶ ἓνα τῶν Προφητῶν ἂν οἱ Ἐκκονομαχοὶ δὲν ἤθελον νὰ τιμῶσι τὰς εἰκόνας ἂν τινὲς ἀρνοῦνται ἢ διαστρέφουσι τὰς ἀγιωτέρας ἀληθείας τῆς χριστιανικῆς θερησκείας καὶ ἐν γένει ἂν οἱ ἐπίλοιποι ἄνθρωποι δὲν γνωρίζουσι ποῖος εἶνε ὁ Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ἐπομένως δὲν πιστεύουσιν εἰς αὐτὸν ἢ πιστεύουσιν εἰς αὐτὸν μόνον ἐξωτερικῶς, ἔστω διότι ἔπαντες οὗτοι ἦσαν ἰσχυροὶ ὑπὸ τῆς πλάνης τῆς εἰθνηκῆς, τῆς εἰδωλολατρίας, ἢ ὑπὸ τῆς σκιάς τοῦ παλαιοῦ νόμου, καὶ δὲν εἶδον τὸ φῶς τῆς Ἐσπεριτικῆς ἀληθείας μετ' ὅλα τὰ θαύματα, τὰ ὅποια ἐγένοντο δι' αὐτοῦ καὶ ἐνώπιον τῶν περιστασίων αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ συνῆκαν ἐν σκότει διαπορευόντο.

Ἄν ὅμως ἡμεῖς τοὺς καλουμένους εὐσεβεῖς καὶ Ὀρθοδόξους Χριστιανούς, μεταξὺ τῶν ὁποίων βασιλεύει ἡ οὐρανία Πίστις καὶ κηρύττεται τὸ ἱερὸν Ἐυαγγέλιον, ἂν ἡμεῖς, λέγω, ἐρωτήσῃ

(1) Ματθ. ιστ'.

μερον ὁ Χριστὸς αὐμεῖς τίνα με λέγετε εἶναι;» τί δὲ ἀποκριθῶμεν; Ἐχομεν τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθείας καὶ πράττομεν τὴν ἀρετὴν, ἢ ἐν μέσῳ τοῦ ἀπλήτου φωτὸς τῆς χριστιανικῆς Πίστεως ἐν σκότει διαπορευόμεθα; Οἱ μουσικοὶ τοῦλάχιστον γνωρίζουσι τὰ μέτρα τῶν φωνῶν, οἱ ἱατροὶ τὰς φύσεις καὶ ἐπεργείας τῶν φαρμάκων, οἱ δικηγόροι τοὺς νόμους, οἱ ἔμποροι τὰς λεπτομερείας τῆς ἀγορᾶς, καὶ ἐν γένει οἱ ἑσπεριζομενοὶ, οἱ αὐταὶ, εἰ γεωργοί, πάντες γνωρίζουσι τοὺς κανόνας τῆς τέχνης ἢ ἐπιστήμης των ἄλλ' ἡμεῖς ὁ περαιοῦμεν ἐν τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματι εἰ γινώσκουμεν; γνωρίζουμεν ἄρα γε τίς εἶνε ὁ Ἰησοῦς Χριστός; καὶ διατὶ ἦλθεν εἰς οὐρανὸν εἰς τὸν κόσμον; Γνωρίζουμεν τὸν ἐπὶ γῆς βίον αὐτοῦ, τὴν διδασκαλίαν, τὰ θαύματα καὶ τὰ πάθη του; Γνωρίζουμεν τὰς ἐντολὰς τοῦ Ἐυαγγελίου του, τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας του, τὰ ἔργα τῆς Πίστεώς του;

Ἀδελφοί! ἐὰν ἐξαιρέσω ὀλίγας τινὰς ψυχὰς, οἱ περισσότεροὶ τῶν Χριστιανῶν εἶνε τυφλοὶ εἰς τὴν γνῶσιν τῆς Πίστεως καὶ νεκροὶ εἰς τὴν πράξιν τῆς ἀρετῆς. Οἱ περισσότεροὶ ἐξ ἡμῶν, ὡς τὸ ὁμολογῶμεν, οὐκ ἔγνωμεν, οὐδὲ συνῆκαμεν ἐν σκότει διαπορευόμεθα. Ἄλλοίμουν! καὶ τὸ παραδόξον εἶνε οὐ μόνον ἀρνοῦμεν τὴν Πίστιν ἡμῶν καὶ ἀρκατοῦμεν, μὴ ἐκτελοῦντες τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' οὐδὲ φροντίζομεν πῶς νὰ διδαχθῶμεν καὶ μάθωμεν πῶς πρέπει νὰ πιστεύωμεν καὶ τί ὀφείλομεν κατὰ τὴν Πίστιν αὐτὴν νὰ πράττωμεν. Εἶχε δίκαιον λοιπὸν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος νὰ ἠνομάξῃ τοὺς τοιοῦτους μόνον κατ' ὄνομα Χριστιανούς ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῇ του «ἐν τῷ φρονεῖν εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν υἱὸν, ἃ δοκίμοι εἰς τὴν πίστιν.» (αὐτ. β' γ'. 8—9.)

Καὶ σήμερον, ἀγαπητοί, ὡς μὴ ὄφρα, εἶμε μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ἡμῶν, τῶν Ἑλλήνων, ὑπάρχει ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἄλλοτε ἐν Ἀθήναις ἀνακαλυφθεῖσα ἐπιγραφὴ ἀγαθῶν «ἐν τῷ φρονεῖν ἐν τῷ Θεῷ,» (ψαλμ. οδ.), κατὰ δὲ τὸν Οὐρανοβάμονα «τὰ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιοῦσι,» διὰ τοὺς Ἀθηναίους ὅμως, τοὺς Ἑλληνας, καὶ ἐν γένει διὰ τοὺς Χριστιανούς ὁ Θεὸς αὐτῶν εἶνε ἄγνωστος, δὲν γνωρίζουσι ἐπομένως ποῖον Θεὸν προσκυνοῦσι! Καὶ καὶ μὲν ὁμολογοῦσιν ὅτι πιστεύουσιν «εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατὸν τε πάντων καὶ ἀοράτων,» ἀλλὰ ἀρνοῦσι δυστυχῶς τὴν οὐρανίαν

(1) Πράξ. Ἀποστ.

καὶ τὸ θέλημα καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. Ἰδοὺ πῶς ἀγνώστῳ Θεῷ πιστεύουσιν. Ἐπίσης ὁμολογοῦσιν ὅτι πιστεύουσι καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν μονογενῆ κτλ. ἀλλὰ τὸ κακὸν εἶνε δὲν εἰσέρουσι οὐτε τὰ θαύματα τῆς ζωῆς του, οὐτε τὴν ἀληθῆσαν τῆς διδασκαλίας του, οὐτε τῶν ἁγίων Παθῶν αὐτοῦ τὴν ἀξίαν, οὐτε τῆς δόξης αὐτοῦ τὴν ὑπερβολήν. Πιστεύουσιν ἔγρα ἀγνώστῳ Θεῷ.

Οἱ Χριστιανοὶ τὴν σήμερον ἔχουσι τὸ ἱερὸν Ἐυαγγέλιον, ἀκούουσιν αὐτὸ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, ἀλλὰ τὸ λυπηρὸν εἶνε δὲν γινώσκουσιν οὐτε τὰς ἐντολὰς τοῦ Ἐυαγγελίου, οὐτε τὰ δόγματα αὐτοῦ. Τελούσιν οὗτοι καὶ σήμερον τὰς θερησκευτικὰς ἑορτὰς καὶ τὰς τῶν ἁγίων ἐκκλησιαστικῶν πανηγύρεις, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν γνωρίζουσιν ἢ μάλλον παραγνωρίζουσι τὸν ἱερὸν σκοπὸν αὐτῶν καὶ διὰ τοῦτο καὶ σήμερον αἱ ἑορταὶ τῶν Χριστιανῶν κατ' οὐδὲν διαφέρουσιν ἄλλο ἀπὸ τὰς πανηγύρεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τῶν εἰδωλολατρῶν, τῶν ἀπίστων, εἰμὴ κατὰ τὰς ἐριδας καὶ τοὺς φόνους, τὰ ὅποια οἱ νεώτεροι Ἕλληνας προσέθηκα, ὡς μὴ ὄφρα, εἰς τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα αὐτῶν, εἰς ἐπισημῆσαι τῶν ἑορτῶν καὶ τῶν πανηγύρεων. Φυλάττουσι σχεδὸν πάντες καὶ σήμερον τὰς νηστείας ἀπέχοντες τῶν ἐκ κρέατος, καὶ τυροῦ, καὶ βουτύρου καὶ ἐλαίου καὶ τοῦ λιχθῶς κατασκευαζομένων φαγητῶν, ἀλλ' ἀρνοῦσιν παντάσῃ τῆς νηστείας τὸν σκοπὸν καὶ τὸ χρέος διότι ἐγκρατεύονται μόνον ἀπὸ φαγητῶν, οὐχὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν κατῶν αὐτῶν, ἐνῶ συγχρότως ἢ μέθη καὶ ἢ κραιπάλη, αἱ ἡδοναὶ καὶ τὰ πάθη συνηγοροῦσι συμβαδίζοντα μετὰ τὴν ἐγκράτειαν καὶ νηστείαν. Δέχονται καὶ τὴν σήμερον οἱ πλείστοι ἐξ ἡμῶν τὰ τῆς Ἐκκλησίας Μυστήρια, τὴν Ἐξομολόγησιν, τὴν ἁγίαν Μετέληψιν, τὸν Γάμον καὶ τὴν Ἱερασύνην, ἀλλὰ τὸ παραδόξον ἐντελῶς δὲν γνωρίζουσι τῶν Μυστηρίων τὴν χάριν, καὶ ἐμμένουσιν, ὡς καὶ πρότερον, εἰς τὴν ἀγνοίαν καὶ τὸν ἄτακτον βίον, ἄνευ τινὸς μετανοίας, χωρὶς τινος διορθώσεως. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν οἱ σημερινοὶ Χριστιανοὶ ἔχουσι μὲν τὴν Πίστιν καὶ πιστεύουσιν, ὡς Ὀρθόδοξοι, ἀλλὰ δὲν ἔχουσι τὴν γνῶσιν τῆς Πίστεως, ἀρνοῦσιν εἰς τίνα πιστεύουσιν ἀγνώστῳ Θεῷ λοιπὸν πιστεύουσι διὸ καὶ ἐν σκότει διαπορευόνται.

Ἐνταῦθα ὅμως ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τὴν σήμερον οἱ χριστιανοί, οἱ πλείστοι τοῦλάχιστον, πρὸς δικαιολογίαν των δύναται ἀξιόλογα νὰ μεταχειρισθῶσι τὴν αὐτὴν περίπου ἀπόκρισιν, τὴν ὅποιαν ἀπηθύνον ποτε οἱ νεοφώτιστοι Ἐφέσιοι, δταν ἠρωτήθησαν ὑπὸ τοῦ Παύλου «Εἰ Πνεῦμα Ἅγιον ἐλάβετε πιστεύ-

σαντες» (1) «είπόντες» «ἀλλ' οὐδὲ εἰ Πνεῦμα ἅγιόν ἐστιν, ἠκούσαμεν.» Ἀληθῶς! Πόσοι ἐκ τῶν Χριστιανῶν σήμερα, εἰν ἐρωτηθῶσι: ποῦ καὶ πόσα εἶνα τὰ ἔργα τῆς Πίστεως; τίνα καὶ πόσα τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας; ποῖαι καὶ πόσα εἶνα αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ; βεβαίως μετ' ἀπορίας θ' ἀναγκασθῶσι ν' ἀποκριθῶσιν «ἀλλ' οὐδὲ εἰ ἔρθρα τῆς Πίστεως, ἢ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ εἶνα, ἠκούσαμεν.» Καὶ τῷ ὅντι δὲν τὰ ἠκούσαν ποτε ἐκ βρεφικῆς ἡλικίας; διότι ποῖος τὰ εἶπε, ποῖος τὰ ἐκήρυξε ἢ τίς τὰ ἐδίδαξε;

Ἐν τοῖς ἱεροῖς Νεοῖς γίνονται σχεδὸν κατ' ἐκάστην λειτουργίαι, ψάλλονται δοξολογίαι, τελοῦνται ἑορταί, ἀγρυπνίαι καὶ λιτανεῖαι, γίνονται βαπτίσαις, γάμοι, κηδεῖαι, τόσαι πομπαὶ καὶ παρατάξεις, τόσαι δαπάναι καὶ ἀσχολίαι, καὶ θμῶς οὐδεὶς λόγος πρὸς διαφώτισιν γίνεται, οὐδαμοῦ θεῖον κήρυγμα ἀκούεται, οὐδεμίαν ἐρημηεῖα θερησκευτικὴ πρὸς ἐπινοδομῆν τῶν πιστῶν! Λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι «πῶς πιστεύουσιν, οὐ οὐκ ἠκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσουσι χωρὶς κηρύσσοντος;» (2) ἐπομένως οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ συνήκαν διὰ τοῦτο καὶ οὗτοι ἐν σκότει διαπορεύονται!

Ἡ Πίστις, ἀδελφοί, τὴν ὁποῖαν λαμβάνομεν κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, εἶνα ἀρχὴ πίστεως, ὡς εἶπα φυτοῦ, ἢ ὁποῖα πρέπει ν' αὐξήσῃ, ἵνα γείνη καρποφόρον καὶ ἀφῆλιμον δένδρον· ἄλλως εἶνα ἀνωφελές, καὶ ὡς ἔκαρπον ἐκκόπτεται καὶ εἰς πύρ βάλλεται. Ἡ ἀρχὴ δὲ ἀπαιτεῖ τὴν προκοπὴν, τὴν αὐξήσιν καὶ τὴν πρὸδοον, ὡς ἡ εἶσα ζητεῖ καρπούς. Ὡς δὲ οἱ φυσικοὶ Γουεῖς εἶνα ὑπόλογοι, εἰν τὰ γνήσια τέκνα τῶν ἐγκαταλίπωσιν ἀπὸ τῆς γεννήσεως, ἵνα αὐξήσωσι μόνα τῶν, χωρὶς τῆς ἐλαχίστης μητρικῆς περιθάλψεως, ἕνευ τῆς δεοῦσης πατρικῆς φρονίδος, καὶ τότε τὰ ἐγκαταλειμμένα ταῦτα πλάσματα, ἐννοεῖται, θὰ μείνωσιν ἀπ' ἀρχῆς ἀμόρφωτα, ἔλεινά, σκαιὰ καὶ καχεκτικά κατ' ὄλον τὸν βίον τῶν, οὕτω καὶ οἱ πνευματικοὶ τῆς κοινωνίας γουεῖς, οἱ Ἰερεῖς καὶ οἱ Διδάσκαλοι, εἶνα πάντοτε ὑπεύθυνοι, εἰν περιορίζονται μόνον εἰς τὴν τέλεισιν ἀπλῶς τῶν Μυστηρίων, χωρὶς ποτε τὸ στόμα ν' ἀνοίξωσιν, ἵνα πληρωθῇ αὐτὸ πνεύματος, καὶ λόγον ἐρεῦξωνται πρὸς διδασκαλίαν, ἀλλ' ἐγκαταλίπωσι τὰ λογικὰ αὐτῶν πρόβατα εἰς ἑαυτὰ, εἰς τὴν τύχην τῶν· ὁ δὲ λύκος ἀρπάξει αὐτὰ καὶ σκορπίξει!

Ἡ σωτηρία θμῶς ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων δὲν περιορίζεται ὅλως εἰς μόνην τὴν Πίστιν, ἥτις εἶνα ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ βῆσις τῆς Χριστιανικῆς πολιτείας, ἀλλὰ συνδέεται πάντοτε μετὰ τὰ καλὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα εἶνα ἡ ψυχὴ τῆς Πίστεως· διότι

(1) Πράξ. Ἀποστ. κθ'.
(2) Ρωμ. ι'.

ἄλλως ἢ πίστις μόνη δὲν ὠφελεῖ· «τί τὸ ὄφελος», διδάσκει ὁ θεῖος Ἰακώβος, «τί τὸ ὄφελος, εἰν τις λέγει πίστιν ἔχειν, ἔργα δὲ πίστεως μὴ ἔχη; μὴ δύναται ἡ πίστις σώσαι αὐτόν; Ὡςπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρόν, οὕτω καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστίν» (1). Ἀνατὸν ἡ πίστις τινῶν νὰ ἦναι ζωηρά, ἀλλ' ἕνευ ἔργων εἶνα νεκρά. Πιθανόν τινες νὰ φαίνονται ἔξωθεν χριστιανοί, ἔσθαι θμῶς εἶνα κατὰ τὴν φιλαργυρίαν Ἰουδας, κατὰ τὴν ἀπόλειαν ἔθνηκοί, κατὰ τὴν δομῆν τῶν παθῶν χειρότεροι τῶν ἀλόγων ζώων. Τὴν τοιαυτὴν δὲ χριστιανώσυνην ἡμῶν δυναμέσθαι νὰ προσομοιάσωμεν πρὸς ἄγαλμα ἐκ χαλκοῦ ἔξωθεν καὶ ἐκ πηλοῦ ἔσωθεν κατεσκευασμένον· καὶ κατὰ μὲν τὴν ἐπιφάνειαν, τὸ ἔξωτερικόν, δυνατόν νὰ εἶμεθα Ὁρθόδοξοι, νὰ συνηζόμεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ νηστεύωμεν, νὰ ἐξομολογώμεθα καὶ νὰ μεταλαμβάνωμεν. Ἐως εἶδθ' αὐτὰ εἶνα ὁ στίλβων χαλκὸς τοῦ ἀγάλματος, διότι λάμπει καὶ τις εὐσεβεία· ἀλλ' ἔταν πρὸς τὸ λάμπον αὐτὸ ἔξωτερικόν δὲν συμφωνῇ τὸ ἑσωτερικόν ἡμῶν, ἢ ψυχὴ, ἢ καρδιά· ἔταν δηλονότι καὶ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ὄντες δὲν φυλάττομεν τὴν ἀπαιτουμένην εὐλάβειαν· ἔταν νηστεύομεν ἀπὸ κρεάτων, ἀπὸ ἰχθύνων, δὲν ἐγκρατεύομεθα τῶν παθῶν ἡμῶν· ἔταν συχνὰ κυκνὰ ἐξομολογώμεθα καὶ κατ' ὄλην ἡμῶν τὴν ζωὴν μένωμεν οἱ ἴδιοι, ἐδίδοθ' οὗτοι, τότε τὸ ἑσωτερικόν αὐτὸ εἶνα, ὡς ὁ πηλὸς τοῦ ἀγάλματος, καὶ ἡμαῖς ποσὸς δὲν ὠφελοῦμεθα. Τότε τὸ πρὸς τὸ χαλκοῦν τοῦτο ἄγαλμα προσομοιάζον δὲν εἶνα ὁ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ δημιουργηθεὶς ἄνθρωπος, ἀλλὰ σ χ ἦ μ ἄ τ ι π λ α σ τ ὄ ν, τὸ ὁποῖον ἔξωθεν μὲν φαίνεται, ὅτι ἔχει ἀρετὴν, εὐλάβειαν, ταπεινοφροσύνην, ἀλλ' ἑσωτερικῶς εἶνα ὑποκρισία, φθόνος καὶ ἐσφορικὴ ὑπερηφανία. Καὶ ἂν παρὰ τισιν ὑπέρχωσι καὶ τίνα ἔργα καλὰ, ταῦτα γίνονται πρὸς τὸ θεαθῆναι, κατὰ συνήθειαν, δι' ἀνθρωπαρισκίαν· δὲν εἶνα ἑσωτερικὰ προαιρέσεως ἀγαθῆς καὶ θεαρέστου γνώμης. Τὸς τοιοῦτους χριστιανούς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παρομοιάζει πρὸς εἰδῶλα· διότι ἔχουσι μὲν κατὰ τὸ σχῆμα τὴν μόρφωσιν τῆς εὐσεβείας, ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων ἀρροσθῶνται τῆς εὐσεβείας τὴν δύναμιν, «ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠφρημένοι.» (Τιμοθ. Β'. γ'. 5).

Πάντα δὲ τὰ ἔργα τῆς πίστεως συνοψίζονται εἰς τὴν ἀγάπην. «Πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη» κατὰ τὸν Παῦλον. (Γαλάτ. ε.) Ἡ ἀγάπη λοιπὸν εἶνα τὸ γνώρισμα τῆς Πίστεως, ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ· ἢ ἀγάπη εἶνα ἡ ὑπόθεσις πάσης ἀρετῆς, ἢ μήτηρ τῆς ἀγιότητος, ἢ πρόξενος τῆς σωτηρίας· «Τοῦτο

(1) Ἰακώβ. ἐπιστ. β'.

γὰρ ἐστίν ἀρετῆς ὑπόθεσις, καὶ ἐν τούτῳ σωζόμεθα πάντες», ὁ Χρυσόστομος λέγει (1) «Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, λέγει ὁ Χριστός, εἰν ἀγάπην ἔχητε μετ' ἀλλήλων» (2) ἴσως τις ἐρωτήσῃ. Καὶ εἰνέ ποτε δυνατόν οἱ ἄνθρωποι οἱ λογικοί, οἱ ὁποῖοι μεταξὺ τῶν εἶνα καὶ λέγονται ἀδελφοὶ ἔχοντες κοινὸν Πατέρα ἐν τῷ Οὐρανῷ, καὶ ἐν τῇ γῆ μίαν μητέρα, τὴν ἁγίαν Κολυμβήθραν, μετέχοντες τῶν αὐτῶν Μυστηρίων, ἔχοντες τὸ αὐτὸ Ἐθαγγέλιον καὶ ἐπιζήσαντες νὰ συζητήσωσιν ἅπαντες εἰς μίαν ζωὴν αἰώνιον, εἶνα δυνατόν ποτε οἱ τοιοῦτοι χριστιανοὶ οἱ ἔχοντες μίαν φύσιν, ὡς κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν θεῖαν πλασθέντες, μίαν πίστιν, ἕν βάπτισμα, ἕνα Θεόν, καὶ ἐντὸς μιᾶς Ἐκκλησίας συναθροισόμενοι, ὅπου εἶνα τόπος εἰρήνης καὶ ὁμονοίας, εἶνα δυνατόν, ἐπαναλαμβάνω, νὰ μὴ ἔχωσι μεταξὺ τῶν ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην, καὶ νὰ μὴ ἀγαπῶσιν ἀλλήλους; Βεβαίως εἰς τὸν ὁρθῶς σκεπτόμενον τοῦτο εἶνα παντελῶς ἀδύνατον. Καὶ θμῶς, ὡς ἦδη ἀντιχριστιανικὰ ἴδε βίος καὶ πολιτεία τῶν Ὁρθοδόξων ἀκαταλόγιστος, ὡς μὴ ποσὸς σύμφωνος πρὸς τὸ ὄνομα καὶ τὴν Πίστιν! Οἱ χριστιανοὶ ἐν γένει, ἐνφ' ἑαυτοῖς κατὰ τὸ ἅγιον Ἐθαγγέλιον ὁφείλουσι ν' ἀγαπῶσι καὶ τοὺς ἐχθρούς αὐτῶν ἔτι, αὐτοὶ καὶ τοὺς φίλους δὲν ἀγαπῶσι· τὸ δὲ χεῖριστον οὕτε οἱ ἀδελφοὶ ἀγαπῶσι τοὺς ἀδελφούς τῶν, οὕτε οἱ οὐξνοὶ ἀγαπῶσιν ἀλλήλους, ἀλλ' οὕτε τὰ τέκνα τοὺς Γουεῖς ἀγαπῶσιν. Ὡςπερ ποῦ εἶνα ἡ γνώσις τῆς πίστεως; ποῦ δὲ ἡ πράξις τῆς ἀρετῆς; Ἄρα, καίτοι χριστιανοί, δὲν γνωρίζομεν τί πιστεύομεν, ἀλλ' οὐδὲ ζῶμεν ὅπως πιστεύομεν!

Ἴνα διαφέρωμεν λοιπὸν κατὰ πάντα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τῶν εἰδωλολατρῶν, τῶν ἀπίστων, ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτῶν τῶν ἀγρίων ἵνα εἶμεθα γνήσιοι Χριστιανοὶ καὶ ἔχωμεν πίστιν ἀληθῆ, ἀνάγκη νὰ θεσώμεν εἰς ἐνέργειαν δύο πράγματα ἀναπόσπαστα, τὸ ν ο ὄ ν ἢ μ ὄ ν καὶ τ ἦ ν κ α ρ δ ἰ α ν. Καὶ τὸν μὲν νοῦν χρειάζομεθα διὰ τὴν μελέτην καὶ κατανόησιν τῶν θεῶν ἐντολῶν καὶ δογμάτων· ἢ δὲ καρδιά μᾶς χρησιμεύει διὰ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον, διὰ τὴν πρᾶξιν τῆς ἀρετῆς, τὴν ἀγαθοεργίαν. Καὶ ὁ μὲν νοῦς ἄς μανθάνῃ τέχνας καὶ ἐπιστήμας, ἄς διδάσκηται τοὺς τρόπους καὶ πάσας τὰς μηχανὰς διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ἀργύριον, διὰ νὰ πλουτήσῃ, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἄς διδαχθῇ καὶ ἄς μάθῃ τί πρέπει τῷ ὄντι νὰ πιστεύῃ καὶ τί ὀφείλει νὰ πράττῃ συμφώνως πρὸς τὴν ἐρᾶν τοῦ Χριστοῦ Πίστιν. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον δὲν θὰ τίθεται τότε τὸ ἀρ-

(1) Χρυσόστ. ὁμιλ. κα'.
(2) Ἐθαγ. Ἰωάν. κ'.

γύριον, ἢ φιλαργυρία, τὰ πάθη ὑπεράνω τοῦ Ἐθαγγελίου καὶ τοῦ θεῖου νόμου, ὡς συμβαίνει τὴν σήμερον· δὲν θὰ κατέχασιν ἔπειτα τὴν πρώτην θέσιν τὰ κοσμικὰ, τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ πρόσκαιρα, τὴν δὲ ἐσχάτην τὰ πνευματικὰ, τὰ αἰώνια· καὶ δὲν θὰ προτιμᾶται πλέον τὸ συμφέρον, τὸ κέρδος ἀπὸ τὴν ψυχῆν, τὸν Θεόν, καὶ τὴν Πίστιν, ὡς γίνεται δυστυχῶς σήμερον παρ' ἡμῶν.

Ἡ δὲ καρδιά ἡμῶν ἄς μορφωθῇ πλέον διὰ τῆς ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου τοιοῦτοτρόπως, ὥστε τοῦ λοιποῦ νὰ ἐκλίπῃ ἀπὸ τῶν Χριστιανῶν πᾶσα διχόνοια καὶ ἀσυμφωνία, καὶ εἰς τὸ εἶναι νὰ ἐκλάμπῃ μεταξὺ ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ὁρθοδόξων, βυσιλευσῶσα ἡ χ α ρ ἰ α, ἢ ὁ μ ὄ ν ι α, ἢ ἀ γ ἄ π η.

Τοιαυτὴν Πίστιν, ἀγαπητοί, παραδέχεται ὁ Χριστιανισμὸς, καὶ τοιοῦτον βίον καὶ πολιτείαν ἀναμένει ἢ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία καὶ ἡ φίλη Πατρίς παρὰ τοῦ πληθῆους τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων Ἑλλήνων, τοῦτέστι μίαν ψυχὴν καὶ μίαν καρδίαν, ἀδελφικὴν πάντων ἕνωσιν καὶ εὐκρινῆ συμφωνίαν. Ὅταν δὲ θὰ ἔχωμεν τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἡμῶν οὕτω πως ἀνεπτυγμένα, μεμορφωμένα, τότε βεβαίως θὰ ἦνε μακρὰν ἀφ' ἡμῶν ἡ καταμαστιζούσα τὸ πολυπαθὲς ἡμῶν ἔθνος προπαιτορικὴ ἁμαρτία τῆς διαιρέσεως καὶ ἀσυμφωνίας, τότε ἢ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία δὲν θὰ ἦνε, ὡς τῶρα, ἄλλη Πυργοποῖα, φωναί, ταραχαί καὶ κερδαλεοφροσύνη· τότε θὰ δυναμέσθαι δικαίως νὰ λέγωμεν ὅτι εἶμεθα γνήσιοι ὁπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ Ὁρθόδοξοι, ἀδελφοὶ ἀλλήλων ἔχοντες Πατέρα τὸν ἐν τοῖς Οὐρανοῖς.

Καὶ τότε βεβαίως, ὡς πρέπει, θὰ πανηγυρίζομεν σοφοὶ καὶ ἀγράμματοι, Κληρικοὶ τε καὶ Λαϊκοί, ἀγροταὶ καὶ ἐν ταῖς πόλεσι, πτωχοὶ τε καὶ πλούσιοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι συνορτάζοντες ἅπαντες ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ, ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ, ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, τὴν ἐρᾶν μνήμην τῆς ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Παρασκευῆς καὶ ἀπάντων τῶν ἄλλων ἁγίων, ὃν ταῖς προσβείαις εἰθ' ἔλεξαι ἡμᾶς ὁ Πανάγαθος Θεὸς καὶ φιλένθρωπος, χαρίζων ἡμῖν ζωὴν, ὑγίαιαν καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ. Γένοιτο!

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κων/πολις κ. Γ. Καψ. φο χρ. 250 ἐλήφθησαν.—Κόρινθος σελ. Κορινθ. κ. Σωκράτην δρ 10 ἐλήφθ.—Ἐξμύλλια αἰδ. Μ Κινετ. δρ. θ ἐλήφθ.—Καλκούττα πανος. Σ. Πλατ. δρ. 62 ἐλήφθ.—Χανία ἱερολ. κ. Χ. Γ'σπ. φρ. χρ. 20 ἐλήφθ.—Ἀίγιον κ. Ἀφροδ. Κωνστ. δρ. 5 ἐλήφθ.—Σαβαστοπόλιν πανος Γενν. Κωνστ. βούβλια χάρτ. 13 ἐλήφθησαν.—Θεομαί εὐχαρισταί πρὸς τοὺς εὐαρεστηθέντας νὰ πληρώσωσι τὰς συνδρομὰς τῶν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Έργασια τοῦ Συλλόγου Ἀναπλάσεως. — Ἐν ταῖς τελευταίαις συνεδριάσεσι τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου τῆς Ἀναπλάσεως ἐνεκρίθησαν καὶ ἀπερρασίθησαν τὰ ἑξῆς:

Πρῶτον, νὰ ζητηθῶσιν ἐγγράφως αἱ τῶν ἁρμοδίων ἐν ταῖς Ἐκκλησιαστικαῖς ἡμῶν πράγμασι κληρικῶν καὶ λαϊκῶν γνώμαι περὶ τῶν ἐν τῷ ὑπομνήματι, ὃ πρό τινος ὁ Σ. Μητροπολίτης Ἀθηνῶν κ. Γερμανὸς ἀπερρῶσεν πρὸς τὴν Σ. Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων περὶ κλήρου, ἀναφερομένων προτάσεων. Μετὰ τὴν λήψιν δὲ τῶν σχετικῶν ἀπαντήσεων τὸ Διοικητικὸν τῆς Ἀναπλάσεως Συμβούλιον θέλει προκαλέσῃ ἐν εἰδικαῖς αὐτοῦ συνεδριάσεσιν εἰδικὰς συζητήσεις περὶ τῶν διαφορῶν ζητημάτων καὶ τῶν λεπτομερειῶν αὐτῶν, ἐν αἷς θὰ προσκληθῶσιν νὰ συμμετάσχωσιν ἐκτὸς τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου καὶ ἄλλοι κεκτῆμένοι περὶ τοιαῦτα ζητήματα εἰδικότητα καὶ ἐμπειρίαν ἀνεγνωρισμένην ὡς ἀποτέλεσμα δὲ πασῶν τούτων τῶν ἐνεργειῶν θὰ συντάξῃ καὶ ὑπεβάλλῃ ὁ Σύλλογος πρὸς τοὺς ἁρμοδίους σχετικῶν ὑπόμνημα περιέχον τὰς κρίσεις καὶ γνώμης καὶ τὰ πρακτικώτερα κριθέντα καὶ λυσιτελέστερα μέτρα.

Δεύτερον, Ἀπερρασίθη, ὅπως ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Ὀκτωβρίου διοργανωθῶσι δημόσιοι χριστιανικαὶ δ. α. λέξεις ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Συλλόγου, κληθῶσι δὲ νὰ μετᾶσχωσιν αὐτῶν ἁρμόδιοι λόγοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοί.

Τρίτον, Ἀπερρασίθη, ὅπως ὁ ἱεροκῆρυξ τοῦ Συλλόγου ὑπεβάλλῃ τακτικῶν μηνιαίων λογοδοσιῶν τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ, μεταβαίνη δὲ καὶ εἰς τὰ περίχ τῶν Ἀθηνῶν χωρία, ἵνα κηρύττῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν πνεύματι πρακτικῶ καὶ φράσαι εὐλόγητον καὶ ἀπλήθ. Ἐκ τῶν λόγων τούτων θὰ δημοσιεύωνται τινες καὶ ἐν ταῖς στήλαις τοῦ Περιδικίου.

Τέταρτον, Ἐνεκρίθη, ὅπως ὁ Σύλλογος δι' ἀναφορῶν του πρὸς τὸ Σ. Ἰπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ πρὸς τὴν Σ. ε. β. ἱερὰν Σύνοδον ζητήσῃ τὴν ἔκδοσιν συστατικῶν ἐγκυκλίων ὑπὲρ τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ, παρ' ἐκείνου μὲν πρὸς τοὺς ἀντὶ τὸ Κράτος κ. κ. Γυμνασιάρχας καὶ Ὑπολόγους, παρὰ ταύτης δὲ πρὸς τοὺς Σ. Ἀρχιεπισκόπους καὶ Ἐπισκόπους καὶ τὰς κατὰ τόπους Ἐπισκοπικὰς ἐπιτροπὰς.

Εἰκὼν Παγκραβῆ. — Πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀποφασισθῆ νὰ γραφῇ διαπύλη τοῦ Συλλόγου εἰσαγωγικὴ εἰκὼν τοῦ ἀειμνήστου προέδρου αὐτοῦ τῷ πρώτῳ, Ἰσοβίου ε' ἔπειτα ἀντιπροέδρου Α. Ρ. Παγκραβῆ. Ἡ εἰκὼν αὕτη, λίαν ἐπιτυχῶς ἐκτελεσθεῖσα, ἀνηρτήθη ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου.

Τὸ καθολικὸν Πατριαρχεῖον. — Ὁ Παρισινὸς Χρόνος πραγματευόμενος τὰ ἀποδιδόμενα τῷ Πάπῃ σχέδια περὶ ἰδρύσεως καθολικοῦ Πατριαρχείου ἐν Κωνσταντινί, λέγει, ὅτι ἡ Γαλλία δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ μειωθῇ ἡ πατροπαράδοτος παράδοσις τῆς ὡς προστατίδος τῶν ἐν Ἀνατολῇ καθολικῶν. Ἀλλὰ πρὸς τὸ παρόν, κατὰ τὸ παρισινὸν φύλλον, πρόκειται ἀπλῶς περὶ συνομολογησεως ἐκκλησιαστικῆς συμβάσεως μεταξὺ Πάπῃ καὶ Πύλης περὶ μόνον τῶν καθολικῶν τῆς Ἀλβανίας, διατελούντων νῦν ὑπὸ τὴν τῆς Αὐστρίας προστασίαν. Ἡ Πύλη προτιμᾷ νὰ συνεννοηται ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον. Ἀλλ' ἡ ῥωμαϊκὴ ἔδρα ἀφ' ἑτέρου ὡς προκαταρκτικὸν βρον διατυπῶσιν τὴν διαφύλαξιν τῶν κεκτῆμένων δικαιωμάτων τῆς Αὐστρίας.

Παραίτησις Μητροπολίτου. — Ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νεοφυσιῶν κ. Γρηγόριος ὑπέβαλε παραίτησιν ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνο-

δον τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Καθ' ὃ δὲ γράφει ὁ Νεοφυσιώτης, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεδέξατο τὴν παραίτησιν αὐτοῦ.

Αἱ χηρεύουσαι ἀρχιεπισκοπικαί. — Εἶχα μὲν ἀποφασισθῆ ἡ πλήρωσις τῶν χηρεύουσῶν ἀρχιεπισκοπικῶν ἐδρῶν, ἄλλὰ τὰς περὶ τούτου σκέψεις τοῦ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας κ. Κορσονάκου μετὰ τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου διέκοψεν ἡ ἔνθεκτος ἀσθενεία ἀναχώρησις ἐντεῦθεν τοῦ πρώτου. Αἱ σκέψεις αὗται ἐστηρίζοντο ἐπὶ σπουδαίων μέτρων ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας ἐν γένει, ἥδη ὅμως πᾶσα τοιαύτη μέριμνα πρὸς τὸ πρῶτον ἀφῆθη, θὰ μείνουσ' ἔτι κεναὶ ἐπὶ τινὰ χρόνον αἱ χηρεύουσαι ἀρχιεπισκοπικαὶ ἔδραι. Πιστεύεται ὅμως ὅτι μέχρι τῆς προσεχοῦς συνόδου θὰ θυνηθῇ ἡ κυβερνήσις νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὴν βουλὴν νέα μετρηθῶσιν αἱ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων μέτρα.

Διακοπὴ ἐργασιῶν Ἱερᾶς Συνόδου. — Ἦν ἡ τ. μ. διέκοψεν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τὰς ἐργασίας αὐτῆς, ὡς θέλει ἐπαναλάβῃ κατὰ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου.

Λόγος Γ. Κοιδᾶ. — Εὐχάριστος ἀνεγνωμένον τὸν ὑπὸ τοῦ τῶνος γυμνασιάρχου Ἀργυροστολίου κ. Γ. Χ. ἰδὲ ἐμφανηθέντα ἀξιόλογον λόγον κατὰ τὰς ἐξετάσεις τοῦ γυμνασίου (21 Ἰουλίου 92), ἐν ᾧ μετὰ πολλῆς σαφηνείας καὶ πειστικότητος καταδείκνυσι τὰ αἴτια τῆς μὴ πλήρους ἐκπληρώσεως τῶν τοῦ Κράτους σχολείων τοῦ προσρισμοῦ αὐτῶν. Ταῦτα κατὰ τὸν κ. Κοιδᾶν εἰνε τὰ ἑξῆς: Ἰον) ἡ κατάργησις τῶν ἱερῶν μαθημάτων, τ. ε. ἡ κατάργησις τῶν ἐδρῶν τῶν καθηγητῶν τῶν θερησκευτικῶν (ον) ἡ πρὸς τὴν ἑλλείψιν ἢ πλημμελεῖς διδασκαλίαι τῆς γυμναστικῆς (ον) ἡ ὀλιγωρία τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων (ον) τὸ ἀσταθὲς τῆς θέσεως τῶν διδασκάλων, καὶ βον) ἡ ἀνάμιξις τῆς πολιτικῆς, ὃ σκόληξ οὗτος ὁ διαφθεῖρων καθόλου τὰ τῆς πολιτείας.

Τὸ Κοπτικὸν Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας. — Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκδόσει τῆς Ἐπισήμου Ἐφημερίδος ἐδημοσιεύθη ἐσχάτως τὸ Κεδιδικὸν διάταγμα, δι' ὃ παρέχεται τὸ δικαίωμα εἰς τὰ μέλη τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ Κοπτικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ πρὸ ὀλίγου ἐκλεγέντος ὑπὸ τῆς Κοπτικῆς Κοινοτήτος, ὅπως ἐκλέξῃ νῖον πρόεδρον, εἰς ὃν ν' ἀνατεθῇ ἡ διαχείρησις τῆς κτηματικῆς καὶ λοιπῆς περιουσίας τοῦ Πατριαρχείου, τῆς Α. Μ. ἀκροχρότου τοῦ Πατριαρχείου περιοριζομένου μόνον εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἀνασχόλησιν τοῦ ποιμνίου. Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον συνεργούμενον κατ' αὐτὰς ἐπὶ τούτῳ θέλει προβῆ εἰς τὴν ἐκλογὴν ταύτην.

Οἱ κ. κ. ἀναποκριταὶ τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν παρακαλοῦνται θερμῶς νὰ ἐσπράξωσι τὰς καθύστερουμένας συνδρομὰς τοῦ ἔτους, ἅμα δὲ ἀποσταλέωσιν ἡμῖν καὶ τὰ στελέχη τῶν προσφωρῶν ἀποδείξεων, ἵνα ἐκκαθαρίσωμεν τοὺς λογαριασμοὺς αὐτῶν. Δέον νὰ σημειώσωσιν εὐαναγνώστως τὰ ὀνόματα τῶν τι πληρωσάντων καὶ τῶν μὴ θελούντων νὰ ἀποτίσωσι τὴν συνδρομὴν αὐτῶν διὰ τὰ περαιντέρα.

(Ἐν ταῖς Γραφαῖς τοῦ Ταμίου.)

Τύποις Ἀ. Κολλαράκη καὶ Ν. Τριανταφύλλου
— Κάτωθεν τοῦ Δημαρχείου —